

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 7/8
2015.**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:

<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

1. Немањина бр. 22-26,
телефон: 3616-296, 363-1620, 363-1104, 3613-734/лок. 1620 и 1104

или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
(**smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs**)

Сарадници: Јелена Васиљевић, оператер за системе базе података
Дејан Станојловић, оператер за системе базе података
Радмила Тубин-Михајловић, оператер припреме података
Гордана Михајловић, оператер припреме података
Гордан Горуновић, оператер за системе базе података
Смиљана Павков, документалиста

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА:

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ
РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

- 1.** Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
- 2.** Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе
- 3.** Преглед садржаја нових бројева часописа
- 4.** Преглед старих публикација
- 5.** Преглед нових књига
- 6.** Листа најчитанијих књига

1

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о додели одликовања, Ордена српске заставе другог степена, надбискупу Орланду Антонинију, апостолском нунцију, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Демократској Народној Републици Кореји, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Пекингу, Миомира Удовичког, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Народној Демократској Републици Кореји, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Пекингу, Милана Бачевића, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Краљевини Шведској, Душана Црногорчевића, Службени гласник Републике Србије бр. 74/2015

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Португал, Мирка Стефановића, Службени гласник Републике Србије бр. 74/2015

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Краљевини Норвешкој, Милана Симурдића, Службени гласник Републике Србије бр. 74/2015

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Колумбији, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Бразилији, Љубомира Милића, Службени гласник Републике Србије бр. 74/2015

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Колумбији, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Вашингтону, Ђерђа Матковића, Службени гласник Републике Србије бр. 74/2015

Закон о изменама и допунама Закона о полицији, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2015

Закон о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Закон о Регистру запослених, изабраних, именованих, постављених и ангажованих лица код корисника јавних средстава, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Уредба о допунама Уредбе о начину и поступку извршавања војне, радне и материјалне обавезе, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Уредба о утврђивању Методологије за израчунавање степена развијености региона и јединица локалне самоуправе, Службени гласник Републике Србије бр. 62/2015

Одлука о образовању Организационог одбора за обележавање 5. августа – Дана сећања на страдање и прогон Срба, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Одлука о допуни Одлуке о образовању Радне групе за решавање проблема мешовитих миграционих токова, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Одлука Уставног суда којом се утврђује да одредбе чл. 30. и 36. Закона о политичким странкама (Службени гласник РС, број 30/2009), нису у сагласности са Уставом, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Одлука о допуни Одлуке о образовању Организационог одбора за обележавање 5. августа – Дана сећања на страдале и прогон Срба, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Одлука Уставног суда којом се утврђује да Закон о допуни Закона о судијама (Службени гласник РС, број 121/2012), није у сагласности са Уставом, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Одлука о измени Одлуке о броју судија у судовима, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Одлука о избору Републичког јавног тужиоца, Загорке Доловац, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Одлуке о избору судија који се први пут бирају на судијску функцију, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Одлука о измени Одлуке о избору чланова и заменика чланова одбора Народне скупштине Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Одлука о измени Одлуке о образовању Организационог одбора за обележавање 5. августа – Дана сећања на страдање и прогон Срба, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Одлука Уставног суда Републике Србије којом се утврђује да Уредба о контроли преласка административне линије према Аутономној Покрајини Косово и Метохија (Службени гласник РС, број 98/2011), није у сагласности са Уставом, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Одлука о утврђивању Националне контролне листе наоружања и војне опреме, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2015

Одлука о расписивању избора за одборнике Скупштине општине Медвеђа, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2015

Одлука о проглашењу Дана жалости, 5. августа 2015. године, поводом трагичног страдања великог броја припадника срског народа у акцији хрватске војске под називом „Олуја”, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2015

Одлука о образовању Радне групе за израду Предлога националне стратегије за борбу против тероризма и Акционог плана за њено спровођење, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Одлука о образовању Преговарачког тима за вођење преговора о приступању Републике Србије Европској унији, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2015

Одлука о образовању Савета за праћење реализације Акционог плана за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2014. до 2018. године, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Одлука о допуни Одлуке о образовању Радне групе за решавање проблема мешовитих миграционих токова, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Правилник о попуњавању радних места у стручној служби Повереника за заштиту равноправности, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Правилник о третману, програму поступања, разврставању и накнадном разврставању осуђених лица, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2015

Правилник о програму обуке и оспособљавања лица за вршење детективских послова, начину спровођења обуке и оспособљавања и полагања стручног испита за детектива, Службени гласник Републике Србије бр. 74/2015

Национална стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица за период од 2015. до 2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 62/2015

Решење о упису у Регистар политичких странака Републиканске странке – Republicanus Part, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2015

Решење о утврђивању листе означених лица која је донета на основу листе коју је утврдио Савет безбедности Уједињених нација у складу са резолуцијама 1267 (1999) и 1989 (2011), Службени гласник Републике Србије бр. 69/2015

Закључак Владе о изменама и допуни Закључка којим се усмерава и усклађује рад органа државне управе у поступку израде преговарачких позиција у процесу преговора о приступању Републике Србије Европској унији, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2015

Закључак Владе о допуни Закључка којим се усмерава и усклађује рад органа државне управе у процесу спровођења аналитичког прегледа и оцене усклађености прописа Републике Србије са правним тековинама Европске уније и њихове имплементације (скрининг), Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Молдавије о укидању виза за држављане двеју земаља, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 13/2015

Закон о потврђивању Споразума између држава чланица Северноатлантског уговора и осталих држава учесница у Партнерству за мир о статусу њихових снага, са Додатним протоколом Споразума између држава чланица Северноатлантског уговора и осталих држава учесница у Партнерству за мир о статусу њихових снага и Наредним додатним протоколом Споразума између држава чланица Северноатлантског уговора и осталих држава учесница у

Партнерству за мир о статусу њихових снага, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 14/2015

Закон о потврђивању Уговора између Републике Србије и Републике Турске о изручењу, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2015

Закон о потврђивању Уговора између Републике Србије и Републике Турске о узајамној правној помоћи у кривичним стварима, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2015

Меморандум о разумевању између Министарства спољних послова Републике Србије и Министарства иностраних послова Државе Палестине о политичким консултацијама, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 14/2015

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Белорусије о сарадњи у области одбране, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2015

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између Владе Републике Србије и Владе Руске Федерације о војно-техничкој сарадњи, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2015

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Молдавије о укидању виза за држављане двеју земаља, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2015

Службени лист Града Београда

Одлука о изменама и допунама Одлуке о заштитнику грађана, Службени лист Града Београда бр. 29/2015

Одлука о придруженом чланству Града Београда Асоцијацији градова „EUROCITIES”, Службени лист Града Београда бр. 32/2015

Одлука о распуштању Скупштине градске општине Младеновац и образовању Привременог органа градске општине Младеновац, Службени лист Града Београда бр. 42/2015

Одлука о изменама и допунама Одлуке о Градској управи Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 43/2015

Решење о именовану председника и чланова Привременог органа градске општине Младеновац, Службени лист Града Београда бр. 42/2015

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Закон о изменама и допунама Закона о хипотеци, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Закон о претварању права коришћења у право својине на грађевинском земљишту уз накнаду, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2015

Закон о измени Закона о отклањању последица поплава у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2015

Закон о истраживању несрећа у ваздушном, железничком и водном саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2015

Закон о изменама Закона о облигационим и основама својинско-правних односа у ваздушном саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Закон о обављању плаћања правних лица, предузетника и физичких лица која не обављају делатност, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Закон о изменама и допунама Закона о јавним набавкама, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Закон о изменама и допунама Закона о јавном дугу, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Закон о изменама и допуни Закона о роковима измирења новчаних обавеза у комерцијалним трансакцијама, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Закон о превозу терета у друмском саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Закон о превозу путника у друмском саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Уредба о условима давања на зајам и у закуп појединих врста роба из робних резерви и условима за издавање у закуп непокретности, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Уредба о условима, начину и поступку под којима се грађевинско земљиште у јавној својини може отуђити или дати у закуп по цени мањој од тржишне цене, односно закупнине или без накнаде, као и услове, начин и поступак размене непокретности, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Уредба о изменама и допунама Уредбе о условима, поступку и начину продаје капитала и имовине методом јавног прикупљања понуда са јавним надметањем, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Уредба о утврђивању Методологије за одређивање цене снабдевања крајњег купца топлотном енергијом, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Уредба о утврђивању Државног програма помоћи регистрованом пољопривредном газдинству и породичном пољопривредном газдинству на поплавленим подручјима за отклањање последица поплава на и у пољопривредном земљишту, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Уредба о допуни Уредбе о утврђивању Државног програма обнове привредне делатности на поплавленим подручјима, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Уредба о одвијању комбинованог транспорта до и од терминала за комбиновани транспорт који се налази на железничкој мрежи и одређивању докумената које друмски превозник треба да поседује у обављању тог вида транспорта, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Уредба о примени тарифа за обрачун цене приступа дистрибутивном систему електричне енергије, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Уредба о преносу капитала без накнаде запосленима код издавача медија, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Уредба о обавезној производњи и промету хлеба од брашна „Т-500”, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2015

Уредба о стимулативним мерама у циљу унапређења комбинованог транспорта, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2015

Уредба о изменама Уредбе о проглашењу Споменика природе „Парк Буковичке Бање”, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Уредба о поступку контроле извршења уговорених обавеза купца из уговора о продаји капитала или имовине, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2015

Уредба о изменама и допунама Уредбе о утврђивању Државног програма обнове оштећених водних објеката за уређење водотока, водних објеката за заштиту од поплава, ерозије, бујица и водних објеката за одводњавање, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2015

Уредба о утврђивању Државног програма обнове привредне делатности на поплављеном подручју, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2015

Уредба о изменама и допунама Уредбе о утврђивању Државног програма обнове оштећених објеката рудне производње и снабдевања, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2015

Уредба о подстицајима инвеститору да у Републици Србији производи аудио-визуелно дело, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Уредба о проглашењу Специјалног резервата природе „Сува планина”, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Уредба о проглашењу Строгог резервата природе „Тесне Јаруге”, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Уредба о проглашењу Строгог резервата природе „Изнад Таталије”, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Уредба о проглашењу Строгог резервата природе „Зеленика”, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Уредба о проглашењу Споменика природе „Долина потока Бигар”, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Уредба о утврђивању Програма финансирања активности и мера унапређења ефикасног коришћења енергије у 2015. години, Службени гласник Републике Србије бр. 75/2015

Уредба о утврђивању Државног програма помоћи регистрованом пољопривредном газдинству и породичном пољопривредном газдинству за обнову сточног фонда на поплављеном подручју, Службени гласник Републике Србије бр. 75/2015

Уредба о изменама и допуни Уредбе о утврђивању Државног програма обнове оштећених водних објеката за уређење водотока, водних објеката за заштиту од поплава, ерозије и бујица и водних објеката за одводњавање, Службени гласник Републике Србије бр. 75/2015

Уредба о измени Уредбе о стратешком партнерству, Службени гласник Републике Србије бр. 75/2015

Одлука о измени Одлуке о условима за смањење царинских дажбина на одређену робу, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2015

Одлука о измени Одлуке о одређивању пољопривредних и прехранбених производа на које се плаћа посебна дажбина при увозу и утврђивању износа посебне дажбине, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2015

Одлука о ближим условима и начину вођења Јединственог регистра рачуна, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2015

Одлука о садржини, роковима и начину достављања података које пружаоци платних услуга достављају Народној банци Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2015

Одлука о минималној вредности платних трансакција које се морају извршавати у битном платном систему, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2015

Одлука о цени природног гаса за јавно снабдевање, ЈКП „Београдске електране”, Београд, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2015

Одлука о образовању Републичког штаба за ванредне ситуације, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2015

Одлука о измени Одлуке о усклађивању пословања Јавног предузећа за транспорт, складиште, дистрибуцију и трговину природног гаса са одредбама Закона о јавним предузећима, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2015

Одлука о оснивању Акционарског друштва за железнички превоз путника, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Одлука о оснивању Акционарског друштва за железнички превоз робе, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Одлука о оснивању Акционарског друштва за управљање јавном железничком инфраструктуром, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Одлука о условима и начину одобравања кредита за хитно обезбеђење ликвидности банака, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Одлука о изменама Одлуке о каматним стопама које Народна банка Србије примењује у поступку спровођења монетарне политике, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Одлука о минималним условима за закључење уговора о финансијском лизингу и о начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем тог уговора, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Одлука о допуни Одлуке о управљању ризицима банке, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Одлука о изменама Одлуке о јединственој тарифи по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Одлука Уставног суда којом се утврђује да одредба члана 31. став 7. Закона о хипотеци (Службени гласник РС, број 115/2005), у делу који гласи: „и против њега није дозвољена тужба или правни лек”, није у сагласности са Уставом, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Одлука о образовању Комисије за спровођење поступка продаје јавног капитала, односно акција методом јавног прикупљања понуда Предузећа за телекомуникације „Телеком Србија” а.д. Београд, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Одлука о изменама и допунама Одлуке о седишту Управе царина, оснивању, почетку и престанку рада царинарница, царинских испостава, одсека и реферата, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Одлука о допунама Методологије за одређивање цене приступа систему за дистрибуцију електричне енергије, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Одлука о образовању Координационе комисије за усклађивање, односно координацију инспекцијског надзора у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2015

Одлука о правним последицама престанка рада Савезне јавне установе Радио-Југославија, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2015

Одлука о образовању Националног комитета за безбедност у ваздухопловству, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2015

Одлука о износима просечних пондерисаних малопродајних цена и минималних акциза за дуванске прерађевине, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2015

Одлука о допуни Одлуке о образовању Комисије за спровођење поступка продаје јавног капитала, односно акција методом јавног прикупљања понуда Предузећа за телекомуникације „Телеком Србија” а.д. Београд, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2015

Одлука о плановима опоравка банке и банкарске групе, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2015

Одлука о измени Одлуке о јединственој тарифи по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2015

Одлука о изменама Одлуке о образовању Савета за безбедност производа, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Одлука о изменама и допунама Статута Народне банке Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Одлука о изменама Одлуке о оснивању Акционарског друштва за управљање јавном железничком инфраструктуром, Службени гласник Републике Србије бр. 73/2015

Одлука о измени и допуни Одлуке о висини и начину плаћања лучких и пристанишних накнада, Службени гласник Републике Србије бр. 74/2015

Одлука о образовању Пројектног савета и Управног одбора Пројекта унапређење земљишне администрације у Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 75/2015

Исправка Одлуке о ближим условима и начину вођења Јединственог регистра рачуна, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2015

Исправка Одлуке о садржини, роковима и начину достављања података које пружаоци платних услуга достављају Народној банци Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2015

Исправка Одлуке о спровођењу одредаба Закона о осигурању које се односе на издавање дозволе за обављање послова осигурања/реосигурања и појединих сагласности Народне банке Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2015

Правилник о местима и ближим условима под којима може да се усидри брод ради отклањања недостатака и искључења из саобраћаја, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2015

Правилник о програму, начину и висини трошкова полагања испита за издавање Сертификата о стручној оспособљености за саветника за безбедност у транспорту опасног терета, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2015

Правилник о измени Правилника о условима које морају да испуњавају лица за управљање чамцем, пловећим телом или плутајућим објектом, програму и начину полагања стручног испита, као и обрасцима, садржини, начину издавања и трајања дозволе за управљање, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2015

Правилник о утврђивању Годишњег програма пострегистрационе контроле средстава за заштиту биља за 2015. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2015

Правилник о изменама Правилника о листама штетних организама и листама биља, биљних производа и прописаних објеката, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2015

Правилник о изменама и допунама Правилника о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распоред средстава са тих рачуна, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2015

Правилник о изменама и допунама Правилника о стандардном класификационом оквиру и Контном плану за буџетски систем, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2015

Правилник о бродским исправама и књигама, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Правилник о условима, програму и начину полагања стручног испита за рибочувара и стручног испита за рибара, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Правилник о заједничким показатељима безбедности у железничком саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Правилник о техничким нормативима за заштиту угоститељских објеката од пожара, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Правилник о допунама Правилника о начину доделе нерасподељених појединачних дозвола за међународни јавни превоз ствари домаћим превозницима, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Правилник о летењу ваздухоплова, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Правилник о полетању и слетању ваздухоплова изван аеродрома, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Правилник о пружању услуга земаљског опслуживања на аеродромима, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Правилник о дозволама и центрима за обуку пилота параглајдера, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Правилник о изменама и допунама Правилника о летачком особљу, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Правилник о утврђивању Годишњег програма формирања и одржавања обавезних резерви нафте и деривата нафте за 2015. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 62/2015

Правилник о критеријумима за избор кандидата за полазнике курса за Основну обуку припадника ватрогасно-спасилачких јединица, Службени гласник Републике Србије бр. 62/2015

Правилник о изменама и допунама Правилника о коришћењу подстицаја за органску производњу, Службени гласник Републике Србије бр. 62/2015

Правилник о измени и допунама Правилника о утврђивању Плана издавања пригодних поштанских марака и вредносница и мотива редовних издања поштанских марака и вредносница, Службени гласник Републике Србије бр. 62/2015

Правилник о речним информационим системима, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Правилник о допунама Правилника о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распоред средстава са тих рачуна, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Правилник о допуни Правилника о стандардном класификационом оквиру и Контном плану за буџетски систем, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Правилник о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2015

Правилник о рефрактометрима који се користе у промету роба и услуга, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Правилник о изменама и допуни Правилника о регистрацији моторних и прикључних возила, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Правилник о Листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Правилник о обрасцу захтева за доделу дозволе за обављање поштанских услуга, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Правилник о условима под којима се издаје одобрење страном авио-превозиоцу за обављање међународног јавног авио-превоза са Републиком Србијом, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Правилник о млекомерима и лактофризима, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2015

Правилник о мерним трансформаторима који се користе за обрачун електричне енергије, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2015

Правилник о начину прикупљања и објављивања података о врсти, расположивости и географској локацији капацитета електронске комуникационе мреже, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2015

Правилник о изменама Правилника о условима и поступку за добијање, обнављање и одузимање акцизне дозволе, начину и контроли отпремања и допремања производа у акцизно складиште и о вођењу евиденције у акцизном складишту, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2015

Правилник о изменама и допунама Правилника о начину обрачунавања и плаћања акцизе, врсти, садржини и начину вођења евиденција, достављања

података и састављања обрачуна акцизе, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2015

Правилник о измени Правилника о проглашавању ловостајем заштићених врста дивљачи, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2015

Правилник о методама испитивања сорти крмних репица (*Brassica rapa L. var. silvestris (Lam) Briggs*), сточног кеља (*Brassica oleracea L. convar. Acephala (DC)*) и осталих крсташица ради признавања сорте, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Правилник о методама испитивања сорти сточне репе (*Beta vulgaris var. crassa Slef.*) и пострне репе – угарњаче (*Brassica rapa rapifera Metz*) ради признавања сорте, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Правилник о методама испитивања сорте лупине (*Lupinus albus L.*) ради признавања сорте, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Правилник о измени Правилника о обуци, начину спровођења испита и вођењу евиденција за возача трамваја, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Правилник о аудио-визуелним комерцијалним комуникацијама, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2015

Правилник о минималним условима за издавање појединачних дозвола за коришћење радио-фреквенција по спроведеном поступку јавног надметања у радио-фреквенцијским опсезима 791–821/823–862 MHz, Службени гласник Републике Србије бр. 70/2015

Правилник о коришћењу подстицаја за спровођење научноистраживачких, развојних и иновативних пројеката кроз мере и акције подршке промотивним активностима у пољопривреди, Службени гласник Републике Србије бр. 70/2015

Правилник о заједничким безбедносним методама за оцену усаглашености са захтевима за добијање сертификата о безбедности за управљање железничком инфраструктуром и о елементима система за управљање безбедношћу, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2015

Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установе која обавља делатност средњег образовања и васпитања, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Правилник о измени и допунама Правилника о критеријумима и стандардима за финансирање установе која обавља делатност основног образовања и васпитања, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Правилник о изменама Правилника о утврђивању плана издавања пригодних поштанских марака и вредносница и мотива редовних издања поштанских марака и вредносница, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Правилник о методологији за израду пројеката санације и ремедијације, Службени гласник Републике Србије бр. 74/2015

Правилник о раду тела за вансудско решавање потрошачких спорова, Службени гласник Републике Србије бр. 74/2015

Правилник о изменама и допунама Правилника о условима и нормативима за пројектовање стамбених зграда и станова, Службени гласник Републике Србије бр. 74/2015

Правилник о пословном простору за обављање детективске делатности и физичко-техничким мерама за чување збирки података и других евиденција, Службени гласник Републике Србије бр. 75/2015

Правилник о начину транспорта опасног терета кроз заштићене зоне, Службени гласник Републике Србије бр. 75/2015

Правилник о условима за издавање одобрења за транспорт опасног терета авио-превознику коме је уверење о оспособљености издао надлежни орган друге државе, Службени гласник Републике Србије бр. 75/2015

Правилник о висини такси за давање стручне оцене квалитета рукописа уџбеничких комплекта, уџбеника, других наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и наставног средства за предшколске установе у 2015. години, Службени гласник Републике Србије бр. 75/2015

Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установе која обавља делатност основног образовања и васпитања, Службени гласник Републике Србије бр. 75/2015

Исправка Правилника о Листи лекова који се издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2015

Решење о коришћењу средстава за накнаду штета услед елементарних непогода, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2015

Стратегија за решавање проблематичних кредита, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Списак српских стандарда из области гасних апарата, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Финансијски извештаји Народне банке Србије са стањем на дан 31. децембра 2104. године, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Правила о промени снабдевача који снабдева крајњег купца по уговору о потпуном снабдевању електричном енергијом или природним гасом, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Усклађени износи накнада из члана 32. став 3, члана 40. став 3, члана 45. став 1. тачка 4) и члана 54. став 3. Закона о дувану, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2015

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Конвенције о заједничком транзитном поступку, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 13/2015

Закон о потврђивању Конвенције о поједностављењу формалности у трговини робом, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 13/2015

Закон о потврђивању Споразума о зајму (Пројекат унапређења земљишне администрације у Србији) између Републике Србије и Међународне банке за обнову и развој, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 13/2015

Закон о потврђивању Споразума између Републике Србије и Међународне банке за обнову и развој (Зајам за развој и реструктурирање предузећа СОЕ-ДПЛ), Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 13/2015

Закон о потврђивању Споразума о ваздушном саобраћају између Владе Републике Србије и Владе Сједињених Америчких Држава, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2015

Закон о потврђивању Уговора између Републике Србије и Републике Турске о узајамној правној помоћи у грађанским и трговачким стварима, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2015

Закон о потврђивању Уговора о изменама и допунама Финансијског уговора између Републике Србије и Европске инвестиционе банке за Пројекат Клинички центри А, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 16/2015

Закон о потврђивању Уговора о изменама и допунама Финансијског уговора између Републике Србије и Европске инвестиционе банке за Пројекат Клинички центри Б, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 16/2015

Меморандум о разумевању о унапређеној сарадњи између Министарства спољних послова Републике Србије и Министарства спољних послова и трговине Мађарске, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2015

Меморандум о разумевању између Управе царина Министарства финансија Републике Србије и Царинског директората Савезног министарства финансија Републике Аустрије о сарадњи царинских служби на аеродромима „Никола Тесла“, Београд и „Бечки међународни аеродром“, Беч, у области борбе против превара, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 16/2015

Меморандум о разумевању између Министарства пољопривреде и заштите животне средине Републике Србије и Савезног министарства за пољопривреду и шумарство, животну средину и водопривреду Републике Аустрије о сарадњи у области сточарства, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 16/2015

Меморандум о разумевању између Министарства пољопривреде и заштите животне средине Републике Србије и Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине о сарадњи на припреми Пројекта управљања водама на сливу реке Дрине у оквиру програма за Западни Балкан, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 16/2015

Протокол о сарадњи између Управе царина Републике Србије и Генералне управе царина Републике Румуније у области интензивирања сарадње по питању превенције и сузбијања царинских прекршаја, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 14/2015

Протокол између Министарства пољопривреде и заштите животне средине Републике Србије и Генералне управе за контролу квалитета, инспекцију и

карантин Народне Републике Кине о карантину и здравственим захтевима који се односе на замрзнуто јагњеће месо за извоз из Републике Србије у Народну Републику Кину, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 16/2015

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између Владе Републике Србије и Кабинета министара Украјине о сарадњи у области биљног карантина и заштите биља, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2015

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између Републике Србије и Европске уније о учешћу Републике Србије у програму Европске уније „Фискалис 2020”, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 16/2015

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о допунама Одлуке о условима и начину доделе кредитних средстава малим и средњим предузећима са седиштем на територији Аутономне Покрајине Војводине за трајна обртна средства, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 28/2015

Одлука о допуни Одлуке о условима и начину коришћења службених возила, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 28/2015

Одлука о издавању III (треће) емисије обвезница без обавезе објављивања проспекта, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 32/2015

Покрајинска скупштинска одлука о Завршном рачуну буџета Аутономне Покрајине Војводине за 2014. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 29/2015

Покрајинска скупштинска одлука о ребалансу буџета Аутономне Покрајине Војводине за 2015. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 29/2015

Покрајинска скупштинска одлука о Програму развоја шумарства АП Војводине за период од десет година са акционим планом за његово спровођење, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 29/2015

Покрајинска скупштинска одлука о изменама и допунама Покрајинске скупштинске одлуке о годишњем Програму унапређења саветодавних послова у пољопривреди у Аутономној Покрајини Војводини за 2015. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 29/2015

Покрајинска скупштинска одлука о изменама и допунама Покрајинске скупштинске одлуке о Програму заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији Аутономне Покрајине Војводине у 2015. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 29/2015

Покрајинска скупштинска одлука о изменама Покрајинске скупштинске одлуке о годишњем програму коришћења средстава из Буџетског фонда за развој ловства Аутономне Покрајине Војводине за 2015. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 29/2015

Покрајинска скупштинска одлука о изменама Покрајинске скупштинске одлуке о годишњем програму коришћења средстава из Буџетског фонда за шуме Аутономне Покрајине Војводине за 2015. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 29/2015

Покрајинска скупштинска одлука о изменама Покрајинске скупштинске одлуке о годишњем програму коришћења средстава из Буџетског фонда за воде Аутономне Покрајине Војводине за 2015. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 29/2015

Покрајинска скупштинска одлука о изменама Покрајинске скупштинске одлуке о оснивању Института БиоСенс – истраживачко-развојног института за информационе технологије биосистема, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 29/2015

Годишњи програм основних геолошких истраживања на територији АП Војводине за 2015. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 28/2015

Службени лист Града Београда

Одлука о допунама Одлуке о постављању баште угоститељског објекта на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 29/2015

Одлука о изменама и допунама Одлуке о одвођењу и пречишћавању атмосферских и отпадних вода на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 29/2015

Одлука о измени и допуни Одлуке о локалним комуналним таксама за територију града Београда, Службени лист Града Београда бр. 29/2015

Одлука о завршном рачуну буџета Града Београда за 2014. годину, Службени лист Града Београда бр. 29/2015

Одлука о измени Одлуке о изради Генералног урбанистичког плана Београда, Службени лист Града Београда бр. 30/2015

Одлука о изради Измена и допуна Регионалног просторног плана административног подручја Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 30/2015

Одлука о изради плана детаљне регулације за изградњу ванградског топловода од ТЕ-ТО „Никола Тесла” у Обреновцу до ТО „Нови Београд”, градске општине Обреновац, Сурчин и Нови Београд, Службени лист Града Београда бр. 30/2015

Одлука о ребалансу буџета Града Београда за 2015. годину, Службени лист Града Београда бр. 35/2015

Одлука о измени Одлуке о обиму средстава за вршење послова Града и градских општина и утврђивању прихода који припадају Граду, односно градским општинама у 2015. години, Службени лист Града Београда бр. 35/2015

Одлука о допуни Одлуке о утврђивању критеријума и мерила за обиме буџета градских општина, Службени лист Града Београда бр. 35/2015

Одлука о финансирању програма, пројеката и активности корисника средстава буџета Града Београда у 2016. и 2017. години, Службени лист Града Београда бр. 35/2015

Одлука о изменама и допунама Одлуке о уређивању и одржавању паркова, зелених и рекреационих површина, Службени лист Града Београда бр. 35/2015

Одлука о измени Одлуке о утврђивању категорија корисника који плаћају субвенционисану цену комуналних услуга, Службени лист Града Београда бр. 35/2015

Одлука о усвајању пројекта јавно-приватног партнерства Града Београда за пружање услуга третмана и одлагања комуналног отпада, Службени лист Града Београда бр. 42/2015

Одлука о усвајању пројекта јавно-приватног партнерства у обављању комуналне делатности градског превоза путника на територији Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 42/2015

Одлука о изменама и допунама Одлуке о постављању привремених објеката на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 43/2015

Одлука о изменама и допунама Одлуке о постављању тезги и других покретних привремених објеката на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 43/2015

Одлука о измени и допуни Одлуке о одређивању зона на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 43/2015

Одлука о изменама и допунама Одлуке о утврђивању закупнина за пословни простор на коме је носилац права јавне својине Град Београд, односно на коме Град Београд има посебна својинска овлашћења, Службени лист Града Београда бр. 43/2015

Одлука о оснивању Слободне зоне Београда, Службени лист Града Београда бр. 46/2015

Одлука о оснивању Привредног друштва за управљање Слободном зоном Београда, Службени лист Града Београда бр. 46/2015

Решење о приступању изради стратешке процене утицаја планираних намена на животну средину Плана детаљне регулације за изградњу ванградског топловода од ТЕ-ТО „Никола Тесла” у Обреновцу до ТО „Нови Београд”, градске општине Обреновац, Сурчин и Нови Београд, Службени лист Града Београда бр. 28/2015

Решење о приступању изради стратешке процене утицаја планираних намена на животну средину Измена и допуна Регионалног просторног плана административног подручја Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 28/2015

Решење о измени и допуни Решења о одређивању улица за пешачки саобраћај на територији Града Београда – пешачке зоне, Службени лист Града Београда бр. 35/2015

Решење о одређивању категорија јавних зелених површина, Службени лист Града Београда бр. 41/2015

Решење о утврђивању Измена и допуна Програма коришћења средстава Буџетског фонда за заштиту животне средине Града Београда за 2015. годину, Службени лист Града Београда бр. 45/2015

Решење о образовању Комисије за координацију инспекцијског надзора над пословима из изворне надлежности Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 46/2015

План детаљне регулације Трга Славија, градске општине Врачар и Савски венац, Службени лист Града Београда бр. 30/2015

План генералне регулације за изградњу објеката и водова система даљинског грејања у Београду (I фаза, I етапа) – целина А2, Службени лист Града Београда бр. 31/2015

Измене и допуне Програма уређивања и доделе грађевинског земљишта за 2015. годину, Службени лист Града Београда бр. 37/2015

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о изменама Уредбе о поступку за прибављање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2015

Уредба о мерилима за утврђивање приоритета за смештај лица којима је признато право на уточиште или додељена супсидијарна заштита и условима коришћења стамбеног простора за привремени смештај, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Одлука о измени Статута Агенције за лекове и медицинска средства Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2015

Правилник о изменама и допунама Правилника о уговарању здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања са даваоцима здравствених услуга за 2015. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Правилник о допунама Правилника о здравственој исправности дијететских производа, Службени гласник Републике Србије бр. 75/2015

Решење о утврђивању висине накнаде погребних трошкова за кориснике пензија за јул, август и септембар 2015. године, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2015

Решење о одређивању основице осигурања на коју се обрачунава и плаћа допринос за пензијско и инвалидско осигурање за лица укључена у обавезно осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Листе биоцидних производа уписаних у Регистар биоцидних производа, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2015

Листе о допунама Листи активних супстанци у биоцидном производу, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2015

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Финске о бављењу плаћеним пословима чланова породице запослених у њиховим дипломатским мисијама, конзуларним представништвима или мисијама при међународним владиним организацијама, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 13/2015

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Правилник о поступку и критеријумима за распоређивање буџетских средстава Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију у вршењу оснивачких права над здравственим установама чији је оснивач Аутономна Покрајина Војводина, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 31/2015

Службени лист Града Београда

Решење о измени Решења о образовању Савета за права детета Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 32/2015

Решење о измени Решења о образовању комисија за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику, Службени лист Града Београда бр. 37/2015

Закључак градоначелника Града Београда о измени Интервентних мера заштите најугроженијих грађана, Службени лист Града Београда бр. 38/2015

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Закон о изменама и допунама Закона о јавном информисању и медијима, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2015

Закон о уџбеницима, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Закон о изменама Закона о високом образовању, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Закон о измени Закона о основама система образовања и васпитања, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Одлука о измени Одлуке о образовању Фонда за младе таленте Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2015

Одлука о брисању просторно културно-историјске целине кућа тршчара у улици Краљевића Марка у Новом Саду из Регистра непокретних културних добара, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2015

Одлука о утврђивању Војничког гробља у Ковину за знаменито место, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2015

Правилник о измени Правилника о документацији која се прилаже у поступку регистрације медија у Регистар медија, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2015

Правилник о поступку издавања дозволе за пружање медијске услуге на основу спроведеног јавног конкурса, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Правилник о поступку издавања дозволе за пружање медијске услуге на основу захтева, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Правилник о вредновању научноистраживачког рада и поступку акредитације института, интегрисаних универзитета, факултета и центара изузетних вредности, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2015

Правилник о критеријумима и начину повећања удела европских аудио-визуелних дела, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Правилник о изменама и допунама Правилника о упису ученика у средњу школу, Службени гласник Републике Србије бр. 75/2015

Упутство о начину примене одредаба Закона о електронским медијима којима се утврђује сопствена продукција, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Решење о додели националног спортског признања спортисти Милошу Томићу за освојену сребрну медаљу на Европском првенству у олимпијском спорту – веслање, одржаном у Познању, 2007. године, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2015

Решења о додели новчане награде за спортске резултате, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2015

Решења о додели новчане награде за спортске резултате, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2015

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Кине о обостраном оснивању културних центара, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 14/2015

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између Владе Републике Србије и Владе Руске Федерације о узајамном признавању и еквиваленцији јавних исправа о стеченом образовању и научним називима, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 13/2015

Обавештење о датуму ступања на снагу Уговора између Владе Републике Србије и Организације за образовање, науку и културу Уједињених нација (УНЕСКО) у вези са оснивањем Центра за воде за одрживи развој и прилагођавање климатским променама, као центра категорије 2 под покровитељством УНЕСКА, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 14/2015

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између Владе Републике Србије и Владе Народне Републике Кине о обостраном отварању културних центара, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 16/2015

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о изменама Одлуке о броју студената за упис у прву годину студијског програма основних струковних, академских и интегрисаних студија, који се финансирају из буџета Аутономне Покрајине Војводине на факултетима у саставу Универзитета у Новом Саду, у школској 2015/2016. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 29/2015

Покрајинска скупштинска одлука о изменама Одлуке о оснивању установе студентског стандарда студентски дом „Европа” – Europa Kollegium у Новом Саду, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 31/2015

Упутство о спровођењу Покрајинске скупштинске одлуке о полагању пријемног испита односно испита за проверу склоности и способности за упис на високошколску установу чији је оснивач Аутономна Покрајина Војводина на језицима националних мањина – националних заједница, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 27/2015

Службени лист Града Београда

Одлука о подизању споменика Гаврилу Принципу, Службени лист Града Београда бр. 30/2015

Одлука о подизању споменика Николи Тесли, Службени лист Града Београда бр. 30/2015

Одлука о подизању бисте Борислава Пекића, Службени лист Града Београда бр. 30/2015

Одлука о подизању скулптуре „Пријатељство”, Службени лист Града Београда бр. 30/2015

Одлука о оснивању „Фондације за младе таленте Града Београда”, Службени лист Града Београда бр. 37/2015

Одлука о подизању скулптуре „Београдски читач”, Службени лист Града Београда бр. 37/2015

Одлука о подизању скулптуре „Богојављенски пливач”, Службени лист Града Београда бр. 37/2015

Одлука о допунама Одлуке о мрежи основних школа у Београду, Службени лист Града Београда бр. 38/2015

Одлука о измени Одлуке о задовољавању потреба и интереса грађана у области спорта у Београду, Службени лист Града Београда бр. 43/2015

Одлука о подизању бисте професора Слободана Јовановића, Службени лист Града Београда бр. 46/2015

Решење о проглашењу споменика природе „Топчидерски парк”, Службени лист Града Београда бр. 37/2015

Правила Октобарског салона, Службени лист Града Београда бр. 37/2015

Правила Међународног такмичења музичке омладине, Службени лист Града Београда бр. 37/2015

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за јун 2015. године, Службени гласник Републике Србије бр. 62/2015

Индекси потрошачких цена за јул 2015. године, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2015

Исправка Индекса потрошачких цена за јул 2015. године, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2015

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом исплаћеним у јуну 2015. године, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Податак о висини просечне зараде по запосленом исплаћене у другом кварталу 2015. године, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Подаци о кретању просечне месечне зараде без пореза и доприноса и о кретању потрошачких цена у Републици Србији од 1. јануара до 30. јуна 2015. године, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2015

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом исплаћеним у јулу 2015. године, Службени гласник Републике Србије бр. 74/2015

Износ најниже месечне основице доприноса за обавезно социјално осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2015

Коефицијент за израчунавање висине месечне закупнине за коришћење станова, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2015

Службени лист Града Београда

Показатељ смањења потрошачких цена у мају 2015. године, Службени лист Града Београда бр. 32/2015

Показатељ раста потрошачких цена у јуну 2015. године, Службени лист Града Београда бр. 45/2015

2

**СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ,
СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ
БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2015. ГОДИНИ**

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ И ЧАСОПИСИ

1.	АЛО
2.	БЛИЦ
3.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ
4.	ВРЕМЕ
5.	ДАНАС
6.	ИНФОРМЕР
7.	КУРИР
8.	НАШЕ НОВИНЕ: глас слободне Србије
9.	НЕДЕЉНИК
10.	NEWSWEEK
11.	НИН
12.	ПЕЧАТ
13.	ПОЛИТИКА

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	ГЕРОНТОЛОГИЈА: часопис Геронтолошког друштва Србије
2.	КЊИЖЕВНЕ НОВИНЕ: лист за књижевност и друштвена питања
3.	НАЦИОНАЛНА РЕВИЈА СРБИЈА
4.	РС PRESS
5.	ПРАВНА ПРАКСА: часопис за примену прописа

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
2.	БИЛТЕН ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА
3.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ
4.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
5.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД
6.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ

3

ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА НОВИХ БРОЈЕВА ЧАСОПИСА

ИЗ САДРЖАЈА

- ▶ КОЧНИЦЕ САВРЕМЕНОМ МОДЕЛУ СТАРЕЊА У СРБИЈИ
- ▶ СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ ПЕНЗИОНИХ РЕФОРМИ У СРБИЈИ
- ▶ УСТАНОВЕ ЗА „ЗБРИЊАВАЊЕ“ СТАРИЈИХ НЕКАДА И ДАНАС...
- ▶ СТАРОСТ И ИНВАЛИДНОСТ
- ▶ ПЕРСОНАЛИЗОВАНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА ЗА СТАРИЈЕ...
- ▶ НАСТАВНИЦИ ВЕТЕРАНИ – КАРАКТЕРИСТИКЕ КАСНЕ КАРИЈЕРЕ
- ▶ ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ГЕРОНТОЛОШКОГ ДРУШТВА

САДРЖАЈ

I РАДОВИ СА 9. МЕЂУНАРОДНОГ GERONTOЛОШКОГ КОНГРЕСА

Геронтологија

Анкица Шобот
КОЧНИЦЕ САВРЕМЕНОМ МОДЕЛУ СТАРЕЊА У СРБИЈИ | 7

Наталија Перишић
СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ ПЕНЗИОНИХ РЕФОРМИ У СРБИЈИ | 18

Надежда Сатарић
УСТАНОВЕ ЗА „ЗБРИЊАВАЊЕ“ СТАРИЈИХ НЕКАДА И ДАНАС, СА ОСВРТОМ НА ПОШТОВАЊЕ
ЉУДСКИХ ПРАВА ЊИХОВИХ КОРИСНИКА | 37

Наташа Тодоровић, Милутин Врачевић:
УВОД У ЉУДСКА ПРАВА СТАРИЈИХ | 55

Весна Матић
ОДРЖИВО СТАРЕЊЕ - ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ У ПРИСТУПУ ОДРЖИВОМ СТАРЕЊУ | 64

Маријана Миланков, Богдана Опачић:
КУЛТУРА СТАРЕЊА И СТАРИ У КУЛТУРИ | 78

Драган Коковић
СТАРОСТ – ИЗМЕЂУ КУЛТУРЕ И ПОТКУЛТУРЕ | 103

Sonja Podgorelec, Sanja Klempić Bogadi
KVALITETA ŽIVOTA STARIJEGA STANOVNIŠTVA NA HRVATSKIM OTOCIMA | 108

Градимиr Зајић, Милош Немањић, Бранкица Јанковић, Драгана Стикић, Паулина
Фирићаски
СТАРОСТ И ИНВАЛИДНОСТ | 127

Сузана Павловић
ЗНАЧАЈ СЛУШАЊА У КОМУНИКАЦИЈИ СА СТАРИЈИМА | 153

Геријатрија

Ирена Целетовић Милошевић
ПЕРСОНАЛИЗОВАНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА ЗА СТАРИЈЕ ОД 65 ГОДИНА НАСУПРОТ
ДИСКРИМИНАЦИЈИ СТАРИХ У СИСТЕМУ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ | 166

Љубиша Џамбас, Јован Шетрајчић, Стеван Армаковић, Душан Џамбас, Александра
Малетин, Зоран Вукић
GERONTOCYNAMATOLOGIJA SA POSEBNIM OSVRTOM NA GERONTOPROTETIKU | 171

II ПЕДАГОШКА GERONTOLOGIJA

Милица Марушић
НАСТАВНИЦИ ВЕТЕРАНИ – КАРАКТЕРИСТИКЕ КАСНЕ КАРИЈЕРЕ | 182

Славица Максић
„ЛЕПО ЈЕ БИТИ МЛАД АЛИ НИЈЕ МАЛИ УСПЕХ НИ ОСТАРИТИ“ | 196

III ИНФОРМАЦИЈЕ

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ GERONTOЛОШКОГ ДРУШТВА | 210

ИЗБОРНА СКУПШТИНА | 215

ОДЛУКА УПРАВНОГ ОДБОРА | 216

Podvodna foto-avantura

Nenad Veljković

Leto je uvek dobra prilika da obiđemo tržište otpornijih kompaktnih aparata – da vidimo koji modeli izdržavaju udarce, prašinu i, naravno, vodu. Čak i ako ne nameravate da zaronite sa kamerom u ruci, dobro je opredeliti se za model koji je spreman za sva iskušenja koja letnje avanture donose.

Aktuelno

Uvodnik 7

Dejan Ristanović

KOMENTAR

Tri kao ni jedan 18

Dejan Ristanović

KOMENTAR

Internet, prijatelju moj 19

Jovana Vukić

Vesti 8

Jovana Milićević

Eric Kingdon: Moje pesme, moj Sony 106

Voja Gašić

Od Tačka do kompjutera 108

Predrag Jovanović

Prvi pogled

Windows 10: Velika očekivanja 20

Voja Gašić

Ošam miliona pametnih tačaka 24

Bojan Stanojević

Brza, izdržljiva i elegantna Kira 28

Miloš Stamenković

Lenovo: Različiti blizanci 29

Radovan Bibić

Lenovo Yoga: tablet s malim projektorom 30

Branislav Bubanja

Tesla u Windows svetu 31

Miloš Stamenković

Unapređena Alpha 32

Bojan Stanojević

NEC u službi zdravlja 34

Oliver Popović

Letnja APC kolekcija 36

Boris Stanojević

Uslužni programi 38

Jovan Bulajić

GIZMODROM

Gadžet letnje noći 40

Bojan Stanojević, Voja Gašić, Andrija Čeranić

Predstavljamo spravice koje će vam ulepšati odmor, prekratiti dosadne sate tokom dugih putovanja ili vam pomoći da efikasno stignete do cilja.

Test zona

SSD – Stižu Savremeniji Diskovi 44

Branislav Bubanja

Podvodna foto-avantura 50

Nenad Veljković

Radeon Rx300:
Korak do vrhunske grafike 58

Miloš Stamenković

Kreativni oblak 2015 62

Bojan Stojanović

Iz prakse

Hardverski menadžer lozinki 84

Voja Antonić

Kriptomalver - istinita sajber horor priča 88

Anja Kis

Tehnovizija

Godina robota 104

Nadežda Veljković

Rubrike

Odabrani bajtovi 110

Ladislav Struharik

Vedra strana 114

Bizit

Prodavci pod kontrolom 66
Milan Bašić

Mobilni telefon u službi novčanika 68
Luka Milinković

Intervju: Artur Turemka, MasterCard 70
Luka Milinković

SAP: Koliko su Big Data zapravo veliki? 72
Jovana Milićević

AB Soft: ERP i njegova nadgradnja 73
Gordana Dragičević

G Data za poslovne korisnike 75
Kristijan Lazić

IN2: Microsoft Dynamics NAV 2015 76
Nataša Vujić

Ko propisuje standarde 77
Tibor Štrajh

PC.Edu

Zanimanja budućnosti 78
Boris Stanojević

DMUO: Dizajner medija u obrazovanju 80
Marina Petrović

iOS programer: Garancija za budućnost 82

ERI: Visoka škola za elektrotehničko
i računarsko inženjerstvo 83

Komunikacije

Brend na Internetu i Internet za brend 90
Jovana Milićević

Novi trendovi zaštite 92
Marko Herman

Netgear: Unapredite svoju mrežu 94
Radovan Bibić

Jablotron: Čuvar vašeg doma 96
Radovan Bibić

VPN za vašu privatnost 97

Lako do Internet radija 98
Jovan Mirović

Letnja zabava 100
Vesna Milošević

Internet vodič 103
Ladislav Struharik

PC Press

Izdavač
PC PRESS, d.o.o.
Osmana Đikića 4, 11108 Beograd 12, p. fah 47,
N 44° 48.994', E 20° 28.800'

Redakcija: 011/2765-533 i 069/2187-742
Marketing: 011/2080-220
Fax: 011/2752-480
Mail: pc@pcpress.rs,
Web: www.pcpress.rs
Tekući račun: 205-9547-62

Direktor
Vesna Čarknajevo

Glavni i odgovorni urednik
Dejan Ristanović

Zamenik glavnog urednika
Voja Gašić

Izvršni urednik
Bojan Stanojević

Urednica sajta
Jovana Milićević

Urednici
Milan Bašić, Jovan Bulajić,
Bojan Stojanović i Ladislav Struharik

Marketing
Andrijana Maksimović,
Aleksandra Cvjetić i Damijan Jović

Plasman i fotografije autora
Nenad Veljković

Redaktor
Jevrem Zivanović

Dizajn i DTP
Vojislav Simić i Andrija Čeranić

Web administrator
Milan Basrak

Pretplata
Nevenka Gašić

Distribucija
Color Media distribucija, Novi Sad

Štampa
Color Print, Novi Sad

Stalni stručni saradnici
Voja Antonić, Nenad Batočanin, Radovan Bibić, Branislav
Bubanja, Vladimir Cerić, Branko Đaković, Đorđe Grujić,
Marko Herman, Stevan Josimović, Milijan Jovanović,
Zoran Kehler, Vesna Knežević, Kristijan Lazić, Jovan Marić,
Nikola Marković, Branislav Mihaljev, Majkl Mijatović, Mladen
Mijatović, Luka Milinković, Vesna Milošević, Dragan Mitraković,
Branko Nikitović, Pavle Peković, Bojan Petrović, Jelica Protić,
Nebojša Prijić, Jelena Rupnik, Miloš Stamenković, Darko
Staničić, Boris Stanojević, Aleksandar Šušnjar, Berislav
Todorović, Nebojša Vasiljević, Nadežda Veljković, Jovana
Vukić i Sava Zdravković

Neki od tekstova su objavljeni u dogovoru sa WEKA MEDIA
PUBLISHING GmbH, Stuttgart

PC PRESS

Copyright © PC Press 2015.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

layar

INTERAKTIVNA ŠTAMPA

Preuzmite besplatnu
Layar aplikaciju

Skenirajte stranu
sa znakom Layar

Otkrijte
interaktivni sadržaj

CIP - Katalogizacija u publikaciji Narodna biblioteka Srbije, Beograd 004
PC : Personal computers : časopis za profesionalnu primenu računara /
glavni i odgovorni urednik Dejan Ristanović - 1995, br. 1 - Beograd
(Osmana Đikića 4) : PC Press, 1995 - (Novi Sad: Color Print) - 29 cm
Mesečno. = PC. Personal computers

COBISS.SR-ID 11164175 ISSN 0354-690X, COBISS.SR.ID 11164175

Издавач: LIBER, Београд
Главни и одговорни уредник: Милорад Добријевић
Уредник: др Слободан Р. Мартиновић
Редакција:
Др Милан Бјелић, доц. др Саша Веселиновић, мр Дејан Јовановић, доц. др Срђан Миленковић,
Драгана Бунарић, мр Милан Миловић, др Анкица Милојевић, проф. др Мирослав Миљковић,
Параскева Михајловић, мр Секула Новаковић, мр Весна Симовић, др Рајко Суџум

· КОНТАКТ: LIBER, п. факс 10, 11030 Београд
Тел/факс: 011/ 236 00 26, моб. 065/ 44 8888 2
Е – mail: liber@verat.net pravnapraksa@ptt.rs
Е – mail за установе у области образовања: sloba1965@gmail.com
ШТАМПА: ЕтноСтил, Београд, тираж 500 примерака

CIP Каталогизација и публикацији, Narodna biblioteka Srbije, Beograd
ISSN 1820-1075 Pravna praksa (Beograd 2004), COBISS.SR-ID 114525452

САДРЖАЈ

Драгана Бунарић

ПРАВНИ РЕЖИМИ РАДНИХ ОДНОСА	3
ОПШТИ РЕЖИМ РАДНИХ ОДНОСА (ПРЕМА ЗАКОНУ О РАДУ)	3
ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА	3
Услови за заснивање радног односа	3
Начин и поступак заснивања радног односа	5
Уговор о раду и ступање на рад	5
Пробни рад запосленог	6
Радни однос на одређено време	7
Радни однос за обављање послова са повећаним ризиком	8
Радни однос са непуним радним временом	8
Радни однос са приправником	8
Стицање права и преузимање обавеза из радног односа	9
РАДНО ВРЕМЕ ЗАПОСЛЕНИХ	10
Појам радног времена	10
Пуно радно време	10
Непуно радно време	11
Скраћено радно време	11
Прековремени рад	11
Распоред радног времена	12
Прерасподела радног времена	12
Ноћни рад и рад у сменама	13
ОДМОРИ ЗАПОСЛЕНИХ	14
Одмор у току дневног рада	14
Дневни одмор	14
Недељни одмор	15
Годишњи одмор	15
ОДСУСТВА СА РАДА ЗАПОСЛЕНИХ	17
Одсуство уз накнаду зараде (плаћено одсуство)	17
Неплаћено одсуство	18
Мировање радног односа	18
ЗАШТИТА ЗАПОСЛЕНИХ	19
Општа заштита запослених	19
Посебна заштита запослених	19
ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДЕ И ДРУГА ПРИМАЊА ЗАПОСЛЕНИХ	23
Зарада	23
Накнада зараде	24

Накнада трошкова	25
Друга примања	25
Исплата, обрачун, евиденција и заштита зараде и накнаде зараде	25
ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ ПРОУЗРОКОВАНУ НА РАДУ ИЛИ У ВЕЗИ СА РАДОМ	26
Одговорност запосленог за штету коју је проузроковао послодавцу	26
Одговорност запосленог за штету коју је проузроковао трећем лицу а коју је накнадио послодавац	29
Одговорност послодавца за штету проузроковану запосленом	30
Одговорност послодавца за штету проузроковану дискриминацијом запосленог	31
УДАЉЕЊЕ ЗАПОСЛЕНОГ СА РАДА	32
Основна обележја удаљења запосленог са рада	32
Врсте и време трајања удаљења запосленог са рада	32
Накнада зараде за време удаљења запосленог са рада	33
Право запосленог на заштиту због удаљења са рада	34
ИЗМЕНА УГОВОРА О РАДУ	34
Разлози и понуда за измену уговорених услова рада	34
Премештај запосленог у друго место рада код истог послодавца	35
Упућивање запосленог на рад код другог послодавца	35
ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА	36
Разлози за престанак радног односа	36
Престанак радног односа истеком рока за који је заснован	36
Престанак радног односа због навршења 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања	36
Престанак радног односа на захтев родитеља или старатеља запосленог млађег од 18 година живота	37
Престанак радног односа због смрти запосленог	37
Престанак радног односа на основу писменог споразума запосленог и послодавца	37
Престанак радног односа независно од воље запосленог и воље послодавца	37
Престанак радног односа услед одсутности са рада у одређеном трајању због издржавања казне затвора	39
Престанак радног односа услед одсутности са рада у одређеном трајању због изречене мере безбедности, васпитне или заштитне мере	39
Престанак радног односа због престанка рада послодавца	40
Отказ уговора о раду од стране запосленог	41
Отказ уговора о раду од стране послодавца	41
ПОСЕБНИ РЕЖИМ РАДНИХ ОДНОСА (ПРЕМА ЗАКОПУ О ДРЖАВНИМ СЛУЖБЕНИЦИМА)	45
ОСНОВНА ПРАВА И ДУЖНОСТИ ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА	45
Основна права државних службеника	45
Основне дужности државних службеника	46
ОЦЕЊИВАЊЕ И НАПРЕДОВАЊЕ ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА	47
Оцењивање државних службеника	47
Напредовање државних службеника	50
Премештај државних службеника због потребе рада	51
Премештај државног службеника унутар истог државног органа	51
Привремени премештај државног службеника у други државни орган	51
СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ И ОСПОСОБЉАВАЊЕ ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА	52
Стручно усавршавање и додатно образовање државних службеника	52
Стручно оспособљавање (приправништво)	53
ПРИМАЊА ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА	55
Плата и накнада плате државних службеника	55
Накнада трошкова државних службеника	59
Друга примања државних службеника	64
Отпремнина државних службеника	65
ПРАВА ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА ПРИ ПРОМЕНИ УРЕЂЕЊА ДРЖАВНИХ ОРГАНА	65
Промена унутрашњег уређења државног органа	65
Промена уређења система државних органа	66
Положај нераспоређених државних службеника	66
ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА	66
Повреде дужности из радног односа	66
Дисциплинске казне	67
Дисциплински орган	68
Дисциплински поступак	68
Застарелост у дисциплинској одговорности	70
Евидентирање дисциплинских казни и њихово брисање	70
АКТУЕЛНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ ПРИВРЕДНЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ	71
ПРЕГЛЕД НОВИХ ПРОПИСА	76
АКТУЕЛНИ ПОДАЦИ	79

Витраж

- 04 ПРОЛОГ
- 06 ХРОНИКА

Путоказ

- 10 АЛБУМ: СРПСКА МИТОЛОГИЈА
- 16 ХОДОЧАШЋА: КРФ
- 26 ВОДИЧ: ТИТЕЛ, НА БРЕГУ У РАВНИЦИ
- 32 ВИСОВИ: БОРАЧКИ КРШ
- 40 ТОЧАК: БИЦИКЛИЗАМ У БЕОГРАДУ
- 46 ФИЛОЗОФИЈА ВИНА: ЈЕДНА ПОСЛАСТИЦА
- 52 ТРАГОВИ: УСҚОЦИ ИЗ БЕЛЕ КРАЈИНЕ
- 58 ПИСМО: СРПСКИ ОРДЕН НА ХАВАЈИМА

Култура

- 64 НАСЛЕЂЕ: СЛЕПА ЈЕЛИЦА, ВУКОВ ПЕВАЧ
- 70 ДЕЛО: ФИЛИГРАНСКИ ВЕЗ У КАМЕНУ
- 76 БАЈКА: СЛОМ ГОСПОДАРА ПАУКОВА

Варошарије

- 90 ЖУРКА: ЧАР ЛЕТА БЕОГРАДСКОГ
- 92 ПРАЗНИК: СЛАВА РУМЕ
- 94 ЖАРИШТА: КУЛТУРНА ПОБУНА У МИТРОВИЦИ
- 97 ПОДСЕТНИК: МУЗЕЈ БАЊСКОГ ЛЕЧЕЊА

Представљање

- 80 ПОБЕДНИК: НЕМАЊА БЈЕЛИЦА
- 86 МОСТОВИ: ПРОЈЕКАТ „СВЕТ У СРБИЈИ“
- 100 ПРИМЕРИ: ЛЕКОВИТА ФИЛОЗОФИЈА
- 104 КОНКУРС: БЕОГРАДСКА ПОСЛОВНА ШКОЛА
- 106 ВЕЗЕ: „ТЕЛЕКОМ СРБИЈА“
- 110 ПОСЛЕДИЦЕ: ОПОРАВАК „КОЛУБАРЕ“
- 114 БРИГА О РАДНИЦИМА: ТЕНТ

4

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотека Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посреди књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектуру свима онима који желе да се стручно усавршавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

1. **Др Илија А. Пржић: Издавање криваца у међународном праву (L'extradition en Droit International), 1934.**
2. **Dr Hugo Werk: Изједначавање приватног осигуравајућег права, 1935.**
3. **Др Александар Соловјев: Кажњавање неверне жене у црногорском и византиском праву, 1935.**

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

БИБЛИОТЕКА ЈУГОСЛОВЕНСКОГ УДРУЖЕЊА ЗА МЕЂУНАРОДНО ПРАВО
(Bibliothèque de l'association Yougoslave de Droit International)

XV

Д-р ИЛИЈА А. ПРЖИЋ
(Dr. ILIJA A. PRŽIĆ)

ИЗДАВАЊЕ КРИВАЦА
У МЕЂУНАРОДНОМ ПРАВУ

(L'extradition en Droit International)

Оштампано из „Архива за правне и
друштвене науке“ за новембар 1934 г.

БЕОГРАД 1934 БЕОГРАД

ИЗДАВАЊЕ КРИВАЦА У МЕЂУНАРОДНОМ ПРАВУ¹⁾

Издавање криваца (екстрадиција) је акт којим једна држава предаје неко лице које се налази на њеној територији, другој држави, у циљу суђења или издржавања казне. Претпоставља се да је неко лице, извршивши кривично дело, прешло на територију друге државе, или је са те територије извршило кривично дело. Држава у којој је дело учињено не би могла према њему предузимати ма какав акт власти, пошто би се тиме вређала унутрашња независност државе у којој се кривац налази. А ни страна држава на чијој се територији окривљено или осуђено лице налази не би могла да му суди, пошто не може да суди за кривична дела извршена изван њене територијалне надлежности, нити би га могла упутити на издржавање казне, на основу пресуде суда стране државе, пошто по правилу не може извршивати пресуде страних судова. Услед свега тога, многа лица би избегла казне за учињена кривична дела. Да би се то спречило и задовољио интерес држава да сваки злочин буде кажњен, у међународним односима уобичајено је да државе под извесним условима једна другој издају оптужена или осуђена лица ради суђења или издржавања казне.

За правнике се на првом месту поставља питање какве је правне природе акт издавања криваца. Је ли то обичан акт администрације или је акт судске власти? Питање је у разним земљама решено на разне начине. Једне државе сма-

¹⁾ А. Rolin, *Quelques questions relatives à l'extradition*, Recueil des Cours, 1923, T. I, pp. 181—225; А. Mercier, *L'extradition*, Recueil des Cours, 1930, T. 33, pp. 171—237; G. Le Poittevin, *Extradition*, Répertoire de Droit International, T. VIII, 1930, pp. 163—285; H. Donnedieu de Vabres, *Les principes modernes du Droit Pénal International*, 1928, pp. 248—30; P. Fauchille, *Traité de Droit International Public*, T. I, 1, pp. 986—1044; M. Travers, *Le Droit Pénal International*, t. IV et V, 1921 et 1922; M. Travers, *L'entraide répressive internationale*, 1928; Д-р Тома Живановић, *Основи кривичног права. Општи део*, 1922, стр. 166—167; Д-р Тома Живановић, *Основи кривичног права Краљевине Југославије*, I, 1934, стр. 119—131; Д-р Божидар Марковић, *Уџбеник судског кривичног поступка у Краљевини Југославији*, 1930, стр. 141—145; Радивоје С. Николајевић, *Издавање криваца по југословенском законодавству* (Оштампано из „Правосуђа“ за 1932 год.), стр. 9; Николај Д. Пахоруков, *Збирка уговора и конвенција о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима*, 1932.

трају да је за расправљање конкретних случајева у погледу екстрадиције надлежна управна власт, и да ова може, по својој слободној оцени, у сваком конкретном случају, чак и ако не постоји никаква уговорна обавеза или законски пропис, издати извесну личност на захтев стране државе. При таквом схватању, личност која се издаје нема могућности да уложи жалбу против решења о екстрадицији. Отуда се овом систему замера да не даје потребну заштиту индивидуалне слободе против произвољних аката управне власти, и да знатно умањује значај права азила. Модерна законодавства прихватила су друго гледиште. Тако, у неким земљама, управни карактер акта екстрадиције ублажен је законским гаранцијама које се дају појединцу, и који може да се жали судској власти, под условима законом предвиђеним, против таквог акта. У другим пак земљама, екстрадиција је чисто судски акт: издавање кривца се врши тек по одлуци суда, коју овај доноси на основу поднетих му аката, и по саслушању лица чија се екстрадиција тражи, а под условима прописаним међународним уговором или законом. Скоро сва модерна законодавства усвојила су ово гледиште (француски закон од 10 марта 1927, немачки закон од 1929, италијански од 1930, наш законик о судском кривичном поступку од 16 фебруара 1929 год. — чл. 491 и сл. —, и т. д.). — У ствари, без обзира да ли ће се акт издавања кривца схватити као акт управне или судске власти, са међународног гледишта то је један акт помоћи у кривичним стварима. Издајући једно окривљено или осуђено лице другој држави, пружа јој се помоћ да примени свој кривични законик. Екстрадиција није казна. Држава која издаје кривца тим актом не манифестује своје право кажњавања. Јер се екстрадиција врши најчешће кад се држава која издаје кривца сматра ненадлежном да му сама суди за дела због којих се он гони. Екстрадиција је стога мера међународне судске полиције, међународна помоћ у борби против криминалитета. Њоме се онемогућује да учинилац једног кривичног дела избегне казну на тај начин што би пребегао или остао на територији неке друге државе. Мерсије наводи да се у данашњем друштву држава екстрадиција јавља као једна установа неопходна за јавну безбедност и социални поредак, све док државе не усвоје начело универзалности свога кривичног законика, т.ј. док не прошире надлежност свога кривичног законика на све повреде извршене ма на ком месту, ма чији држављани били извршилац и жртва, само ако се кривац налази на њиховој територији, и све док државе не усвоје на својој територији начело извршне снаге страних кривичних пресуда. Тек кад би све државе усвојиле ова два начела, екстрадиција би постала непотребна. Данас пак, поред тога што се њоме задовољава један интерес државе, екстрадиција доприноси и умањењу криминалитета, јер лица склона вршењу кривичних дела много би смелије вр-

шила та дела кад би знала да само преласком границе могу да избегну казну. Та је идеја изражена и у чл. 1 резолуције Института за међународно право из 1880 год.: „Екстрадиција је међународни акт сагласан правди и интересима држава, пошто тежи да ефикасно спречи и савлада повреде кривичног законика“. Међународна помоћ коју државе указују екстрадицијом врши се у интересу државе која екстрадицију тражи. Ту се види разлика између издавања кривца и протеривања кривца, које се врши у интересу државе која неку личност протерује са своје територије.

У своме историском развоју питање екстрадиције прошло је кроз три фазе. У првој фази, која је трајала све до почетка прошлог века, екстрадиција је била уговорна и индивидуална. Две државе су се у даним случајевима споразумевале да једна другој преда извесног кривца или извесне кривце пребегле из једне у другу државу. Сви ти уговори односили су се скоро искључиво на политичке кривце. Такви уговори се јављају доста давно. Тако, у расправама о екстрадицији помиње се један уговор закључен 1174 године између Енглеске и Шкотске. У средњем веку и у новије доба било је доста често случајева екстрадиције. Отуда и први писци међународноправни бележе екстрадицију као дужност држава. Гроције, и још пре њега Алберико Ђентили, наводе да је држава, у коју је неки кривац побегао, дужна: *aut dedere, aut punire*. Боден, у своме делу *De Republica*, изрично наводи да држава у коју је неки кривац побегао не може да одбије издавање кривца траженог за теже злочине, а да тиме не увреди страну силу, која је тражила екстрадицију: *Sic enim statuo reum fugitivum sceleris conscium sine summa alienae majestatis injuria retineri non posse*. Но већ Боден помиње да треба давати екстрадицију за чисто политичка кривична дела. Међутим, многи класици међународноправни, последници Гроцијеви, сматрају да је екстрадиција обавезна само на основу међународних уговора (тако, на пример, Пуфендорф, Мартенс и др., док Вател и Бурламаки задржавају гледиште Гроцијево). У сваком случају, уговорна фаза индивидуалних екстрадиција, у главном за политичка кривична дела, трајала је све до почетка прошлог века. Додуше, поред политичких дела, јављају се с времена на време и други мотиви за екстрадицију, но то је само по изузетку. Ролен наводи као занимљивост случајеве екстрадиције услед личне освете, и помиње да је 1777 године Мирабо отац тражио од Холандије и добио екстрадицију свога сина (доцније познатог револуционара), који је побегао у Амстердам са Софијом Моније, и за чије је хапшење Мирабо отац издејствовао једно „запечаћено писмо“, — тј. израдио да буде притворен на основу непосредне наредбе краљеве.

Почетком прошлог века, под утицајем Француске револуције, почиње да преовлађује друго гледиште у погледу ек-

страдиције политичких криваца. Често се дешавало да су борци за извесне идеје у једној земљи били гоњени за политичке кривице, а ако избегну у другу земљу, где су идеје за које су се они залагали већ победиле, сматрани су политичким мученицима и слављени као такви. Издавање таквих криваца јавно мишљење сматрало је неправедним. 1801 Наполеон Бонапарта укорио је Хамбуршку владу што је издала Енглеској, на њен захтев, три Ирца, умешана у Ирски устанак. Тридесетих година прошлог века, у науци је преовладало гледиште да не треба издавати политичке кривце. „Рођени у револуцији, не можемо се одрећи оних револуционара, који, мање срећни од нас, нису успели да створе отаџбину“, — тим речима бранио је неиздавање политичких криваца белгијски државник Нотомб (Nothomb). Најпре научна теорија, ова идеја ушла је ускоро и у позитивно право. Питање екстрадиције уређује се законом најпре у Белгији, 1 октобра 1833 год. И тај закон уводи први пут у живот начело неиздавања за политичке кривице. Занимљиво је да је кратко време по доношењу тог закона у белгијском парламенту, приликом једне дискусије 1835 год., истакнуто мишљење да се убиство владоца не може сматрати политичком кривицом. Ово питање постало је веома актуелно 1854 год., после једног атентата, који су два Француза, Селестен и Жил Жакен, извршили против Наполеона III, ставивши паклену машину у воз којим је француски цар путовао. Селестен Жакен успео је да побегне у Белгију, и Француска влада тражила је његову екстрадицију. На том питању белгијски судови су били подељеног мишљења, а преовлађивало је гледиште да је то политичка кривица, за коју се кривац не може издати. У штампи је чињена велика пропаганда у прилог овог мишљења, и с обзиром на узбуњено јавно мишљење, ствар се свршила тиме, што је Француска повукла захтев екстрадиције. Међутим, питање се тиме није окончало. Услед једне парламентарне интерпелације, белгијска скупштина изгласала је 22 марта 1856 год., допуњу чл. 6 закона о екстрадицији од 1 октобра 1833 год. Та одредба, позната у стручној књижевности под називом белгијске или атентатске клаузуле, гласи: „Неће се никако сматрати као политички деликт нити дело у вези са сличним деликтом, атентат против личности страног државног поглавара или против члана његове породице, кад је тај атентат дело убиства, уморства или тровања.“ Ова одредба унета је у белгијско-француску конвенцију о екстрадицији, закључену 22 септембра исте године, и одатле је прешла у низ међународних конвенција и уговора, закључених после тога доба. Међутим, мора се нагласити, да та клаузула није унесена у многе уговоре: ње нема, на пример, у француско-италијанском уговору о екстрадицији од 12 маја 1870 год. итд.

Други период у историском развоју питања издавања криваца је период у коме се законом и међународним уговорима између појединих држава прописује кад наступа случај екстрадиције. Овај период почиње белгијским законом од 1833 год. Ваља нагласити да су многа модерна законодавства тек у најновије време уредила питање екстрадиције законима и помињемо још једном да је Француска донела закон о екстрадицији тек 1927, а исто је питање уређено кривичним законима у Југославији 1929, у Немачкој 1929, у Италији 1930 године.

Трећа фаза историског развитка екстрадиције, у којој се чине покушаји међународне кодификације овог проблема, тек је у зачетку. Као и у већини осталих међународноправних проблема,* питање су најпре претресала разна научна удружења више или мање приватног карактера. Поменули смо да је Институт за међународно право, још на својој сесији 1880 године, донео по питању екстрадиције једну резолуцију од 26 чланова, и та резолуција мењана је 1892 и 1894 године. Њене одредбе би се могле узети као израз претежног дела научних кругова. После Светскога рата питање екстрадиције расправљано је у многим међународним научним друштвима (Међународни конгрес за кривично право, Међународна конференција за изједначење кривичног законодавства, и т. д.), а претресано је и у правничкој комисији Балканске конференције. Оно је било предложено за дневни ред Хашке конференције за кодификацију међународнога права, али на дефинитивни дневни ред није било стављено. Најинтензивније је по том питању радила Међународна казнена и казнено-заводска комисија (Comission pénitentiaire internationale), у којој је 1931 год. израђен један претпројект међународне конвенције о екстрадицији. Међутим, као што смо нагласили, ова трећа фаза развоја питања екстрадиције, у којој се тежи међународном униформном уређењу овог питања, путем једне мултилатералне конвенције, тек је у зачетку, и не може се јасно видети у коме ће се правцу развијати питање екстрадиције као међународноправно питање.

До данас питање екстрадиције није коначно и на одређен начин расправљено и мора се признати да при данашњем стању међународнога права државе немају обавезу издавања криваца, сем кад су се на то обавезале уговорима или декларацијама реципроцитета, и то само према државама са којима су таквим уговором везане. Но, екстрадиције може бити и без нарочитог уговора, у случају ако то предвиђају закони земље од које се екстрадиција тражи, или та земља од своје воље изађе на сусрет држави која тражи екстрадицију, и без уговорне обавезе. Стога, модерна теорија међународнога права сматра да су извори за право екстрадиције: 1) међународни уговори о екстрадицији, а у недостатку или у допуни ових декларације о реципроцитету; 2) закони

о екстрадицији и судска пракса; 3) међународни обичаји.²⁾ Најважнији извор су међународни уговори. Наша држава је закључила такве уговоре и то, до Светскога рата, са Швајцарском, Белгијом, Холандијом, Великом Британијом и Сједињеним државама северне Америке (све те уговоре закључила је још Краљевина Србија), а после Светског рата, са Италијом, Чехословачком, Пољском, Бугарском, Арбанијом и Мађарском. Сем тога екстрадиција је предвиђена и у нашем новом кривичном законодавству: у § 13 кривичног законика од 27 јануара 1929 год., и у §§ 489—499 Законика о судском кривичном поступку од 16 фебруара 1929 год.

Са правног гледишта, у вези са проблемом екстрадиције поставља се безброј питања. Наука стоји на гледишту да уговори о екстрадицији немају повратне силе, т. ј. да се могу применити само на дела, извршена после ступања на снагу уговора. (Резолуција Института за међународно право 1880, чл. 17). Сем тога, да би се један кривац могао издати за неко кривично дело, сматра се да је потребно да је то дело инкриминисано како према законима земље која тражи екстрадицију, тако и по законима државе од које се екстрадиција тражи. У случају неслагања два кривична законодавства, у науци се сматра да треба применити блажи закон. Држава од које се екстрадиција тражи, има право да провери да ли је дотично кривично дело инкриминисано. Опште је усвојено да се може издати кривац само ако није наступила застарелост права на гоњење за дотично дело или на извршење казне. Нека законодавства и неке међународне конвенције прописују да се могу издати само лица која су починила тежа кривична дела. Тежина кривичних дела одмерава се према величини казне прописане за та дела. Тако на пр. у конвенцијама које је закључила наша држава са Италијом, Бугарском, Арбанијом и Мађарском, прописано је да ће се издавати само они кривци, који су осуђени најмање на казну лишења слободе од шест месеци или окривљени за кривично дело, које повлачи казну најмање годину дана лишења слободе. Модерна наука не сматра да је реципроцитет неопходан услов за екстрадицију. Узајамност није битна особина екстрадиције, а у пракси неке државе, као на пр. Велика Британија, издавале су кривце и обавезале су се на издавање криваца, све и ако држава која је тражила екстрадицију не дозвољава издавање криваца који се налазе на њеној територији. Исто тако у науци се сматра, а то гледиште преовлађује и у већини законодавстава, да се екстрадиција може одбити *ratione personae*, тачније да држава не може издати властитог држављанина. Ово гледиште усваја и наш зако-

²⁾ Италијански кривични законик из 1930 каже: „L'estradizione è regolata dalla legge penale italiana, dalle convenzioni e dagli usi internazionali“ (чл. 13)

нодавац. (Према чл. 20 Устава од 3 септембра 1931 „забрањује се издавање својих држављана“. И чл. 13 Кривичног законика прописује да се наш држављанин „не може издавати страниј држави.“) Држава може дакле да изврши само екстрадицију страних држављана. Међутим, она може да изда на захтев неке државе, како држављанина те државе која тражи екстрадицију, тако и држављане трећих држава, ако су извршили неко кривично дело у држави која тражи екстрадицију. Ипак, ваља поменути да има и држава које, на захтев других држава, издају и своје властите држављане. У ове државе спадају Велика Британија и Сједињене државе северне Америке.

Питање, за која се кривична дела издају извршиоци, није расправљено на јединствен начин. Горе смо изложили покушај да се оно реши на тај начин, што би се као мерило узела тежина кривичног дела, односно величина одмерене или запрећене казне. Овај начин преовлађује у конвенцијама закљученим после Светскога рата, док су у ранијим конвенцијама обично таксативно набрајана кривична дела за која ће се кривци издавати. Р. Николајевић наводи да су кривична дела, која се спомињу у свих пет конвенција, закључених од краљевине Србије, следећа: убиство, разбојништво, крађа, силовање, одвођење, отмица, паљевина, превара; фалсификовање или протурање фалсификованог новца, докумената, државних обвезница, поштанских и таксених марака, државних печата, штамбиља, жигова; кривоклетство, рушење или угрожавање железничких и телеграфских објеката. Сем ових дела, предвиђених у свима конвенцијама, у неким од њих предвиђена су још и следећа дела: телесна повреда, тровање, побацивање, двоженство, кривична дела против моралности, подмићивање чиновника, сведока и вештака, лажно сведочење, лажно банкротство, утаје, прикривање ствари, клевета, злочинство на мору (гусарство, завера, побуна ит.д.), трговина робљем и уништавање документа. Ваља додати да је наша држава предвидела издавања криваца и у неким општим (мултилатералним) уговорима, као што су Међународна конвенција за сузбијање трговине женскињем и децом, Међународна конвенција о сузбијању прављења лажног новца и Међународна конвенција за сузбијање промета и трговине неморалним публикацијама.

То су кривична дела за које се кривци издају. Према опште усвојеном начелу у међународном и у кривичном праву, кривци се не издају за политичка кривична дела. Отуда је појам политичког кривичног дела веома важан. Г. д-р Тома Живановић назива политичким кривичним делима, она „која су управљена против извесног добра државног политичког поретка било спољнег, било унутрашњег“. Спољни политички поредак обухвата: државну независност, територијалну целокупност и државне одношаје с другим државама. Уну-

трашњи политички поредак обухвата Устав као целину, као и поједине његове састојке, н. пр. облик владавине, установу владоца и престолонаследника, ред престолонаслеђа, постојање, уређење и делатност политичких власти и грађанска политичка права. Ако је једно обично кривично дело, н. пр. убиство, управљено против политичког поретка државног (н. пр. убиство владоца), то би било релативно политичко кривично дело. У кривичноправној науци је спорно да ли у таквим случајевима постоји у опште политичко кривично дело. Према субјективној теорији „политичко је свако кривично дело извршено из побуде (одн. у циљу) политичке природе“. Према објективној теорији „природа једног кривичног дела, посматраног само за себе, а не мотив извршиоцев одлучује, да ли је оно политичко или не. Тако, убиство владоца не може бити политичко кривично дело, јер је, вели се, дело у питању по својој природи убиство, т. ј. једно обично кривично дело.“ Према мишљењу Г. Т. Живановића „т. зв. релативна политичка кривична дела су политичка кривична дела“. Међутим, он наглашава да се убиство и атентат на страног владоца не сматра као политичко кривично дело, и у овом погледу позива се на белгијску атентатску клаузулу, о којој је било горе говора. И ако ова клаузула није унесена у све уговоре и према томе није опште усвојена, из историје међународнога права видимо, да је свагда, после убиства или атентата на неког владоца, јачала тенденција да се што више ограничи и сузи издавање политичких криваца на чисте политичке кривце, а не и на оне који су извршили релативна (комплексна или конексна) политичка кривична дела. Алберик Ролен наводи како је убиство претседника Америчких сједињених држава, Линколна, изазвало општи револт, не само у његовој земљи, већ у целом свету. Сједињене државе су тражиле екстрадицију убица, које су се разбегле по страним земљама. Један саучесник, Surrat, који је био побегао у Рим и ступио у папску војску, ухапшен је по наредби кардинала Антонели, који је обећао да га изда, ако добије уредно тражење америчких власти. У међувремену, окривљеник је успео да побегне из затвора, али је италијанска влада обећала да ће га одмах издати, ако буде пронађен на њеној територији. И Алберик Ролен додаје да је то било нарочито запажено, „јер се Италија, можда, од свију земаља, најупорније противила екстрадицији за политичка убиства или уморства“. У ствари, питање издавања или неиздавања политичких криваца, у недостатку изричних уговорних одредаба зависи од симпатија или антипатија које дотични кривци уживају у земљи у коју су добили, и од политике владе од које је екстрадиција тражена. У стручној књижевности се помиње да су Сједињене америчке државе издале Енглеској ирског револуционара Михаила О'Бриена оптуженог за саучесништво у убиству лорда Кевен-

диша у Даблину, и поред тога што је О'Бриен уживао симпатије многобројних Ираца, настањених у Сједињеним државама северне Америке.

Пред крај прошлог века развио се јак покрет да се т. зв. социална, тачније антисоциална кривична дела не рачунају политичким кривичним делима. Тим именом називани су терористички атентати, које су организоване групе анархиста, нихилиста и терориста, вршиле у то времи у Европи. И Институт за међународно право 1892 год. донео је резолуцију, да се ова дела неће сматрати политичким кривичним делима, и да, према томе, њихови извршиоци могу бити издавани.

И наш Кривични законик предвиђа да се странци неће издавати за политичка кривична дела. Слична одредба унесена је и у све међународне уговоре које је наша држава закључила, али више уговора садрже и атентатску клаузулу. У погледу политичких кривичних дела карактеристична је одредба наше конвенције са Мађарском да се неће сматрати политичким кривичним делом „кривично дело против људског живота, личне безбедности или својине у вези са комунистичким покретом“. Међутим, кроз све наше конвенције сprovedено је начело да се не могу издавати лица осуђена или окривљена за чисто војничка и штампарска кривична дела, а у неким конвенцијама ово је проширено и на кривична дела предвиђена искључиво царинским, пореским или каквим другим финансијским законом. У неким нашим конвенцијама чак је предвиђено да се екстрадиција неће вршити ни за кривична дела за која се гони по приватној тужби.

Најзад, последње питање, од интереса за правнике, у вези са издавањем кривца, је питање поступка код екстрадиције. Правило је да се екстрадиција тражи дипломатским путем. Судска власт која тражи екстрадицију обраћа се Министарству правде, које преко Министарства иностраних послова упућује захтев страниј држави. Ми смо неким уговорима предвидели са извесним државама непосредну преписку између Министарстава правде. Држава од које се тражи екстрадиција има право да провери захтев са формалног гледишта. Она може одбити да изда кривца ако према уговору који је на снази, или према њеном закону, нема места екстрадицији. Држава може одбити да изда кривца и у случају застарелости дела по закону једне од двеју држава, као и ако нађе да су њени судови надлежни за расправљање дела, ако је против истог лица за исто дело већ поведена истрага или започето суђење или изречена пресуда у држави од које се тражи екстрадиција. Ако се тражено лице налази под истрагом или је осуђено за друго дело, екстрадиција се може дати, али ће она имати дејства тек кад то лице издржи казну или кад се на други начин заврши судски поступак по том другом делу. У Великој Британији се лице, чије се издавање тражи, изводи пред суд и ту се на јавном претресу

D-r WERK HUGO
ADVOKAT U ZAGREBU I DRUGI
POTPRESEDNIK KONGRESA PRAVNIKA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

IZJEDNAČAVANJE PRIVATNOG OSIGURAVAJUĆEG PRAVA

Posebni otisak
iz
SPOMENICE KONGRESA PRAVNIKA

B E O G R A D
1935

Izjednačavanje privatnog osiguranja i javnog osiguranja

1. Zakon o ugovoru osiguranja uređuje pravne odnose koji nastaju između osiguravača i uzimalaca osiguranja iz privatnog ugovornog osiguranja. Javno zakonsko osiguranje, nasuprot privatnom ugovornom osiguranju, već po svojoj socijalnoj sadržini i funkciji ograničeno je na osiguranje osoba, pojavljuje se u prinudnom obliku i izvire iz zakona a ne iz ugovora, osnovana na obostranoj volji osiguravajućih stranaka. Privatno osiguranje naprotiv, ne ograničuje se na osiguranje osoba, nego obuhvaća i osiguranje stvari te svojim pravnim učincima zahvaća ne samo oba ugovornika, nego često i široki krug trećih lica, kao pogodovnike iz samoga ugovora osiguranja, založne poverioce, lica ovlašćena na otštetne zahteve iz zakonske dužnosti jamstva i druga. Sledstveno tome, privatno osiguranje, koje se je danas proširilo na bezmalo sve grane ljudskog delanja i na sve sastojke ljudske imovine i uveliko se razgranilo, izašlo je iz čednih granica jedne sporedne pravne oblasti, koje su dozvoljavale njegovo kratko zakonsko uređenje u nekoliko više ili manje škratih propisa u sastavu sa srodnim mu trgovačkim pravom, ili kao sadržina posebnih zakona, i traži, svuda pa i kod nas, posebnu pravnu oblast, uređenu sistematski provedenim potrebnim propisima, koji, vodeći računa o interesima osiguranika, neće smetnuti s uma ni opravdane interese osiguravača, kao ni obezbeđenje njihova rada. Uvaži li se, da samo privatno životno osiguranje u 17 većih država Evrope, Amerike, Azije i Australije pokazuje osigurani interes, koji se penje u nekoliko trilijuna našega novca, dolazi se do zaključka, da taj interes i na strani i kod nas pretstavlja ne maleni deo narodne imovine, uložen u premiske rezervne fondove, koji velikim glasom traži svoje zakonsko uređenje i obezbeđenje. I našao ga je najpre u Švicarskoj i u Nemačkoj (1908), kojima su u stope išle Grčka (1910), Brazil (1919), Rusija (1923), Turska (1926), Švedska (1927), Kina (1929), Ru-

munjska (1930), Francuska (1930), Danska (1930), Norveška (1930) i Finska (1930).

Kod nas vlada u tome pravcu čitav kaos, koji doprinosi nestalnosti sudovanja a kroz ovu uvelike ugrožava pravnu sigurnost. Jer, dok na području apelacionog suda u Ljubljani i na onome apelacionog suda u Splitu važi austrijski zakon o pravu nadzora države nad osiguravajućim društvima (Versicherungs—Regulativ) u njegovoj redakciji od 5 marta 1896, broj 31 LDZ. sa zvaničnim općim uzor-uslovima osiguranja i zakon o ugovoru osiguranja od 23 decembra 1917, broj 501 LDZ., dotle na području apelacionih sudova u Zagrebu i Novome Sadu važe oskudni i zastareli propisi trgovačkog zakona, na području apelacionih sudova u Beogradu i Skoplju kao i na području Velikoga suda u Podgorici nedovoljni i preživeli propisi građanskog materijalnog prava, a na području apelacionog suda u Sarajevu nema uopće nikakvih, pa ni najrudimentalnijih propisa iz oblasti prava ugovornog osiguranja, već je ovo prepušteno slobodnom ugovaranju stranaka i slobodnom pronalaženju prava sa strane sudova, koji »*jure consuetudinis*« primenjuju već spomenuti regulativ, austrijski ogz. i medžellu.

Jasno je, da ovakovo pravno stanje niti je prirodno, niti odgovara potrebama i dužnostima pravne države, kao što je jasno, da ne samo malo čas navedeni krupni razlozi, nego naročito i pravna sigurnost traže, da ovo asimetrično mosaikalno, nedovoljno i zastarelo zakonsko uređenje tako važne grane privatnoga prava bude zamenjeno sistematski obrađenim zakonima, zajednički čitavoj državnoj teritoriji, koji će voditi računa o sličnim zakonima u drugim naprednim državama i o tekovinama prakse i teorije kao i o činjenici, da je retko koja pravna oblast toliko podobna da bude predmetom međunarodnog zakonskog uređenja, koliko je baš ona ugovornog osiguravajućeg prava. U tome pravcu prednjače severno-evropske zemlje: Švedska, Norveška, Finska i Danska, koje, oslonivši se na švajcarsko-nemačko-austrijske zakone, donesoše bezmalo zajedničke zakone o ugovornom osiguravajućem pravu. Međunarodno uređenje ove pravne oblasti namiče se još i obzirom na ustanovu reosiguranja, sledom koje osiguravač osigurava preuzetu pogibelj kod drugih osiguravajućih društava, čiji glavni nastani mogu biti rasejani i po celome svetu. Uzme li se konačno obzira i na okolnost, da u osiguravajućem ugovoru nastupaju kao ugovornici lica koja nisu jednako trgovački obrazovana, uvideće se preka potreba zakonskog uređenja privatnoga prava osiguranja a sa ovim i uređenje prava nadzora države nad osiguravajućim društvima.

Radi toga zastupamo mišljenje, da je krajnje vreme, da zakonodavni činioци pristupe uređenju privatnog osiguravajućeg prava. Oni mogu to tim pre učiniti, što, kako sam izvešten, kod resortnog Ministarstva predleži već gotov nacrt zakona o nadzoru nad osiguravajućim društvima i onaj zakona o osigura-

vajućem ugovoru. Oba su ova nacrtta plod dužeg i zrelog razmišljanja, sastavljena po stručnjacima iz zemlje i sa strane, pak u pravcu zakonodavne tehnike mogu da podnesu i najoštriju kritiku. Isto se ne bi moglo kazati i za druge neke osnove, koje su potekle iz privatnih podviga a bile su nadopunjene i ispravljene i sa oficijelne strane, ali jasno nose obeležnja žurbe i nesistematičkog rada, pak kao takove nisu podesne da izdrže niti dobrohotnu kritiku.

Kako nam predmet i svrha ovoga izveštaja ne dozvoljavaju da se pozabavimo na samoj sadržini ovih osnova, i na potankostima pojedinih njihovih propisa, ograničavamo se na pitanje:

1 da li izjednačenje privatnog osiguravajućeg prava u našoj Otadžbini ima da bude jedno potpuno delo, koje će obuhvatiti ne samo izjednačenje zakona o pravu nadzora Države nad osiguravajućim društvima, nego i jedinstveno uređenje samog materijalnog osiguravajućeg privatnog prava, ili pak samo rad, koji će se ograničiti na izjednačavanje netom navedenog prava nadzora, i

2 da li da se pri izjednačavanju jednog ili drugoga ili oba prava uzme kao uzor već postojeće neko pravo i koje?

Na prvo pitanje odgovor je jasan: bolje je dati odmah jedno potpuno delo, koje će obuhvatiti uređenje toliko prava nadzora Države, koliko ono materijalnog i formalnog privatnog osiguravajućeg prava, nego samo krnj rad, ograničen na zajedničko uređenje prava nadzora Države.

Razume se, da je moguće urediti pravo nadzora Države i neodvisno od uređenja materijalnog i formalnog privatnog osiguravajućeg prava. Naročito je moguće provesti na taj način i po izvesnim načelima nadzor nad finansiskim poslovanjem osiguravajućih društava kao i propisati izvesne zaštitne mere u samom času započinanja rada. Nije pak moguće ili je vrlo teško moguće na taj način provesti nadziravanje tehničke strane poslovanja, sem ako se neće dozvoliti nadzornoj vlasti, da pri tome postupi po slobodnom nahodenju, što ne bismo mogli a ni smeli preporučiti. Jasno je, da bi takovo nadziravanje tehničke strane poslovanja dovelo do nejednake prakse a ova do pravne nesigurnosti, do međusobne konkurencije između osiguravajućih društava i do uznemiravanja uzimalaca osiguranja.

Radi toga mislim da bi trebalo preporučiti pozvanim činocima, da se najkasnije jednovremeno sa zakonom o pravu nadzora Države nad osiguravajućim društvima donese i zajednički zakon o ugovoru privatnog osiguranja kao i zajednički obrasci zvaničnih uzornih općih uslova osiguranja, za one grane osiguranja, koje podnose jednoobraznost uslova.

Time bi rad nadzornih vlasti bio u samom svom početku postavljen na tvrdim osnovima, koji ga ne bi izlagali inače neizbežnoj nestalnosti i poslovnom oportunitetu.

Možda će se prigovoriti, da je i bivša Podunavska Monarhija još godine 1880 donela zakon o nadzoru nad osiguravajućim društvima a tek 1917 onaj o osiguravajućem ugovoru. Taj prigovor ne bi se mogao smatrati osnovanim, jer je stvarno i formalno osiguravajuće pravo bilo daleko ranije, snagom običaja i ugovora, uređeno na osnovu zvaničnih uzornih općih uslova osiguranja, koje su osiguravajuća društva međudruštvenim ugovorima priznali punovažnim i za nje obaveznim.

Kada bi se pak nadležni činioци ipak odlučili, da najpre donesu samo zajednički zakon o pravu nadzora Države nad osiguravajućim društvima, trebalo bi nastojati, da u isto vreme donesu barem i zajedničke uzorne opće uslove za sve grane osiguranja, koje podnose jednoobraznost uslova.

Prelazeći na drugo postavljeno pitanje, da li da se pri izjednačavanju jednog ili drugog ili oba zakona uzme kao uzor neko postojeće pravo i koje, nalazimo odgovor u međunarodnoj prirodi osiguravajućeg prava uopće, koja barem u osnovnim crtama traži jednoobraznost uređenja te oblasti prava. Stvoriti jedno naše, specifično jugoslovensko osiguravajuće pravo, niti je moguće a niti izvedivo. Ma da je osnovni pojam osiguravajućeg ugovora prastaro tako, da ga već poznavaju Babilonci, Egipćani, Grci, Rimljani i Jevreji, nije se kod nas odomaćio nego tek u najnovije vreme i to u slobodnim državama jugoslovenskim (Srbiji i Crnoj Gori) u obliku upravno-pravnih pravila a samo u zemljama bivše Austro-ugarske monarhije (Dalmaciji, Hrvatskoj, Slavoniji, Sloveniji i Vojvodini) u obliku jedne o sebi stojeće pravne oblasti, koja je u više ili manje savršenom obliku poznavala toliko upravno — koliko finansisko privatno — i krivično pravo osiguranja.

Kako smo već istakli, područje ljubljanskog i splitskog Apelacionog suda primenjuje ranije austrisko osiguravajuće pravo, a ovo opet nije drugo nego u nekim potankostima izmenjeno i dopunjeno nemačko osiguravajuće pravo, koje se opet uglavnom oslanja na švicarsko. Uvaži li se, da su slični zakoni doneseni u Brazilu, Danskoj, Finskoj, Francuskoj, Grčkoj, Norveškoj, Rumunjskoj, Rusiji, Švedskoj i Turskoj, neće doista biti osnovana prigovora pobudi, da i mi donoseći te zakone, uzmemo sebi kao uzor u pravcu donošenja zakona o osiguravajućem ugovoru švicarsko-nemačko-austrisko zakonodavstvo, a u pravcu donošenja zakona o pravu nadzora Države nad osiguravajućim društvima zakonodavstvo bivše Austriske carine. —

U tome sledu misli moramo istaknuti, da je državni nadzor u bivšoj Austriji veoma star; da je proizašao iz policiskog nadzora nad udruženjima, zavedena još 1852 godine; da su u godini 1859 i 1860 dane posebne upute za delotvornije i strože nadziravanje osiguravajućih društava; da je 1880 godine donesen prvi specifični zakon o nadzoru Države nad osiguravajućim društvima, i da je, u svrhu vršenja toga prava nadzora po prvi

put uopće uređeno posebno odelenje kod Ministarstva unutrašnjih dela pod imenom: »Osiguravačko-tehnički ured« kao i, da je taj zakon bio izmenjen i dopunjen godine 1896, 1921 i 1923. Sasvim je prirodno, da je taj Ured, koji može da se pozove na život, razvijanje i tradiciju od preko pola veka, postao uzorom Srednjoj Evropi tako, da i danas, delimično izmenjen i dopunjen, vredi u svim njezinim državama i da ga je zakonom od 3 jula 1926 o državnom nadzoru nad privatnim osiguravajućim društvima uvažila i Bugarska.

Saobrazno dovre izloženom pretstavljam si shemu zakona o nadzoru Države nad osiguravajućim društvima ovako:

Glava prva: propisi o osnivanju osiguravajućih društava;

Glava druga: propisi o uređenju osiguravajućih društava sa podnaslovima: pravila osiguravajućih društava; plan osiguranja i opšti uslovi osiguranja, uz poslovne obrasce za ponude, police i spisak članova;

Glava treća: poslovanje osiguravajućih društava uz podnaslove: premiske pričuve za osiguravanje života; za osiguravanje protiv šteta; za osiguravanje za nesrećne slučajeve i bolesti; ulaganje glavnice; završni računi i izveštaji;

Glava četvrta: opšti propisi o državnom nadzoru;

Glava peta: kažnjavanje neovlaštenoga rada osiguranja;

Glava šesta: posebni propisi za manje zavode za uzajamno osiguravanje;

Glava sedma: propisi za primenjivanje ovoga zakona na zavode za reosiguravanje i na rad stranih društava;

Glava osma: savet za osiguravanje;

Glava deveta: pokrivanje troškova oko državnog nadzora;

Glava deseta: prelazna naređenja.

Uz neke od ovih glava dodao bi sledeće smernice i objašnjenja u njima sadržanih glavnijih pojmova.

Najmanja osnovna glavnica za svaku pojedinu granu ne samo predviđenog nego stvarno teranog poslovanja imala bi da bude Din. 1,000.000.— ali tako, da ukupna osnovna glavnica za sve stvarno terane grane poslovanja ne bi smela da bude manja od 5,000.000.— dinara. Za životnu granu osiguranja tražio bi najmanju osnovnu glavniceu od Din. 2,000.000.—

Pravila, opšti uslovi i poslovni obrasci namenjeni su javnosti; *plan osiguranja* unutrašnjem radu i nadzornoj vlasti. Plan osiguranja treba da bude skupni prikaz onih gospodarskih i tehničkih načela rada, osnovom kojih će društvo svoj rad obavljati.

Opšta sigurnosna pričuva treba da pruži sem sredstva za osnivanje rada, još i ona veća sigurnosna sredstva, potrebna radi promena u opsegu rada. Prepusti li se stvaranje takove pričuve slobodnom nahodanju pojedinih društava, dogodiće se, da ih ovi neće stvarati jednoobrazno a sem toga oduzeće se nadzornoj vlasti sigurno i svrsishodno uplivisanje na razvoj tih pričuva. Trebalo bi, dakle, u samome zakonu odrediti, da neki

određeni deo čiste dobiti treba da bude upotrebljavan za stvaranje opšte sigurnosne pričuve.

Opći uslovi osiguranja su unapred utvrđeni uslovi, koji služe podlogom za sklapanje pojedinih osiguravajućih ugovora. Posebni uslovi osiguranja jesu naprotiv oni, koji se posebno ugovaraju za neki određeni slučaj. —

Službeni uzorni opći uslovi osiguranja. Pravna politika nalaže, da sadržina općih uslova osiguranja bude što više jedinstvena. Uzorni opći uslovi treba da su u neku ruku prikaz živoga prava osiguranja u času njihova utvrđenja. Ove ima da utvrdi Savez osiguravajućih društava uz sudelovanje i pod nadzorom državne vlasti i Ministarstva pravde. Sudelovanje i nadzor Ministarstva pravde pri sastavljanju službenih uzornih općih uslova osiguranja potrebno je, jer sudovi imaju da ih tumače, kao pravne norme, pogotovu tamo gde nema zakona o privatnom osiguravajućem ugovoru.

Državni nadzor nad osiguravanjima postao je danas posebna grana uprave, koja nema da čuva interese uzimalaca osiguranja kao takove, nego državne interese u radu osiguranja, i da kao takav nastupi kao gospodarstveno redarstvo u svrhe gospodarstvenog staranja. Nadzornu vlast treba poveriti jednom posebnom odelenju Ministarstva unutrašnjih dela, sastavljenu od potrebnog broja činovnika sa pravnom i osiguravačko-tehničkom spremom. Nadzorna vlast treba da zauzme savršeno objektivni stav između osiguravajućih društava i uzimalaca osiguranja. Ovakav stav može najlakše da zauzme Ministarstvo unutrašnjih dela zato, što bi ono trgovine moglo i nehotice da dade prevagu interesima uzimalaca osiguranja a ono finansija fiskalnim interesima.

Preduslovi za priznanje svojstva manjeg osiguravajućeg zavoda svadaju se uglavnom na to, što je krug rada ograničen po mestu ili po licima; što se davanja ovih zavoda iz osiguranja kreću u izvesnim nekim granicama; što ne smeju služiti se plaćenim posrednicima, i što se kod osiguranja protiv požara imaju ograničiti na sama osiguranja stanbenih i gospodarskih zgrada.

Vršenje prava nadzora Države nad osiguravajućim društvima danas je u Srednjoj Evropi povereno:

u *Austriji*: odelenju XII Ureda Saveznog kancelara (Savezno ministarstvo unutrašnjih dela);

u *Čehoslovačkoj*: također jednom odelenju Ministarstva unutrašnjih dela;

u *Ugarskoj*: Ministarstvu finansija;

u *Poljskoj*: isto,

u *Nemačkoj*: uredu državnoga nadzora nad privatnim osiguranjima (ranije potčinjen državnom tajniku za unutrašnja dela, danas ministarstvu za državno gospodarstvo).

Službenim organima državne nadzorne vlasti dodat je Sa-
vet za osiguravanje, sastavljen od neslužbenih lica sa isključivo

ili pretežno savetujućim pravom glasa. Savet nastupa ili kao izrazito stručnjačko telo za savetovanje i potpomaganje službenih organa i sastoji se samo od uglednih i stručnih zastupnika najraznovrsnijih grana osiguravanja, koji se i u praksi bave osiguravanjem i od lica, koja su zaslužna za znanost osiguravanja ili koja su se istakla praktičnim radom osiguravanja, ili pak kao telo koje se sastoji iz zastupnika osiguravajućih društava i iz zastupnika uzimalaca osiguranja, uzetih po strukama (industrija, trgovina, zanati, poljoprivreda, privatni nameštenici sa stalnim berivima, slobodna zvanja i slično), kako i iz lica koja su se istakla radom na čuvanju interesa uzimalaca osiguranja.

Saveta za osiguravanje, koji bi se sastojao samo od zastupnika uzimalaca osiguranja, nema nigde.

Savetu za osiguravanje stavlja se u dužnost, da dava savete nadzornoj vlasti kada ova vrši pravo nadzora nad osiguravajućim društvima i kada preduzima mere u vršenju gospodarstvenog staranja u oblasti osiguravanja.

Predložili bismo sledeći sastav Saveta:

pretsednik je starešina onoga odeljenja Ministarstva unutrašnjih dela, kojemu je poveren nadzor nad osiguravajućim društvima. Članovi Saveta jesu po jedan zastupnik Ministarstva pravde, trgovine i finansije. U Savet imaju se pozvati u jednakom broju lica vešta poslovima osiguranja iz reda upravitelja osiguravajućih društava i lica iz krugova uzimalaca osiguranja. Služba je počasna i traje tri godine. U Savet mogu da se pozovu i lica koja su se istakla bilo teoretski bilo praktički u stvarima osiguranja. Jezgro Saveta biće zastupnici obe velike skupine zanimanika, to jest zastupnici osiguravajućih zavoda i oni uzimalaca osiguranja. Lica, koja su posebno pozvana u Savet kao teoretičari ili praktičari u oblasti osiguranja, poslužiće naročito u svrhu da izgleda sporove što mogu da nastanu između zastupnika ove dve velike i glavne skupine zanimanika.

Ne upuštam se u prikazivanje sheme zakona o osiguravajućem ugovoru, jer bi se morao otisnuti na široku i višestruku pučinu privatnog osiguravajućeg stvarnog i formalnog prava i time preći čedne granice jednoga sumarnoga izveštaja, kao što treba da bude i ovaj moj izveštaj o izjednačavanju privatnog osiguravajućeg prava.

Navesti ću još spisak pravne knjige, kojom sam se posluzio pri sastavljanju ovoga izveštaja i konačno predložiti ću resoluciju slavnome Kongresu pravnika Kraljevine Jugoslavije na prihvata.

Spisak pravne knjige

Spies dr. Ernest, Nadzor nad privatnim osigurateljnim društvima, Mjesečnik 1914 i 1915;

Milovanović Milorad, Le droit privé de l'assurance, l'assurance contre l'incendie, Paris, kod Pierre Bossuet-a, 1935;

Ehrenzweig Albert, Versicherungsvertragsrecht, Wien i Leipzig, Manz, 1935;

Manes Alfred, Versicherungswesen, System des Versicherungswirtschaft, tri sveska, 1930—1932;

Manes Alfred, Versicherungslexikon, 1930;

Ehrenzweig Armin — System de österr. allgemeinen Privatrechts, II/1 das Recht der Schuldverhältnisse, Wien, Manz 1930 god.;

Klang, Kommentar zum Allg. Bürgerl. Gesetzbuch.

Veröffentlichungen des Bundeskanzleramtes (pre des kk. Ministerium des Innern, pak des deutsch-österr. Staatsamtes des Innern, pak des österr. Staatsamtes für Inneres und Unterricht), betreffend die Vertragsversicherung (passim).

Resolucija

I.

Upozoruju se nadležni zakonodavni činioци, da je ~~krat~~je vreme, da se pristupi izjednačavanju celokupnog privatnog osiguravajućeg prava pak ih se poziva da što pre donesu:

- a. zakon o nadzoru Države nad osiguravajućim društvima;
- b. zakon o osiguravajućem ugovoru;
- c. zvanične općenite uzor uslove za sve one grane osiguranja, koje takove uslove podnose.

II.

Poželjno je, da se jednovremeno obavi celi ovaj zakonodavni rad. Ne bude li to moguće, treba doneti barem zakon o nadzoru Države nad osiguravajućim društvima, a svakako u isto vreme i zvanične opće uzor uslove za sve grane osiguranja, koje takove uslove podnose.

Д-Р АЛЕКСАНДАР СОЛОВЈЕВ

КАЖЊАВАЊЕ НЕВЕРНЕ ЖЕНЕ

у

црногорском и византиском праву

Прештампано из „Архива за правне и друштвене науке“ књ. XXX (XLVII),
бр. 6, јуни 1935 год.

БЕОГРАД
1935

КАЖЊАВАЊЕ НЕВЕРНЕ ЖЕНЕ У ЦРНОГОРСКОМ И ВИЗАНТИСКОМ ПРАВУ

У описима црногорског обичајног права наводи се понекад и обичај да се у неким случајевима девојке и жене кажњавају суровом казном — отсецањем носа. Ову казну трпи жена, ухваћена или осумњичена у прељуби, и чак девојка која прекрши реч дату веренику.

На пр. А. Јовићевић каже; „ако вјереница одрекне се вјереника, вјереник се није могао друкчије осветити него да дјевојци откине нос макар да јој се чим дотакне носа“.¹⁾

Траг тог обичаја остао је у народним изрекама.

„Кад човјека снађе срамота, рече се „такло му се образа,“ а за жену се рече „остала је без носа“ или „изгубила је нос“. Мајка узвикне, кад јој кћер падне у срамоту: „мој окидени носу!“²⁾

Из тих података видимо да је то отсецање носа увек у вези са кривичним делима против морала: прељуба, блуд, неверство веренице кажњавани су на тај страшни начин.

Још тачније податке о томе обичају доноси Ст. Лопичић у опису црногорског права пре год. 1851.

У случају да је неко затекао своју жену с неким у прилегу (*inflanti*) „често се у таквим приликама практиковало, ако не би убио онога кога је затекао са својом женом, да би њој откинуо нос те је смјеста отјерао, а њезина швалера није више ни тражио... И кидању носа у таквим случајевима није се нико противио па ни њезин род, већ је од сваког сматрано као правно дјело. Тиме се хтјело да се таква женска позна због браколомства и невјерства, да и служи осталим женама за примјер шта бива с онима које чине прељубу.“³⁾

Дакле овај писац даје и објашњење (вероватно народно): циљ казне је у овом случају — застрашење (генерална превенција).

Кратко спомиње исти обичај и д-р Илија Јелић: „У Црној Гори и Северној Арбанији прељубници је сечен нос а њен је сакривац подпадао под крвну освету, каогод да је

¹⁾ А. Јовићевић, *Ријечка Нахија*, Насеља VII (Б. 1911), стр. 674; томе додаје и примедбу: „Иста је срамота за жену: откидени нос или по њему ударена и забележена да се рана познаје“.

²⁾ А. Јовићевић, *ib.* 675.

³⁾ St. Lopičić, *Bilješke iz običajnog prava u staroj Crnoj Gori*, Zbornik za nar. život i običaje, sv. XXIV (Zagreb 1919), str. 277.

8) „Један је вјереник (у селу С. око Берана) својој вјереници која је родила ванбрачно дијете, отсјекао нос; сам се није оженио и отишао два пута на Христов гроб; умро је г. 1932 у 55 години живота“.

Види се из тих података да је тај обичај био дубоко укорењен у Црној Гори XIX века; нашао је и своје објашњење у духу црногорског чојства и мушке суровости: „узме јој нос зато што му је узела образ“, — увреда части, тог највећег блага, кажњава се трајним видљивим знаком.

Ако је ово објашњење довољно за етнографа, за правног историчара тек ту долази питање: откуд овај обичај, је ли он чисто црногорски, је ли он српски, је ли он словенски уопште?

Можемо одмах рећи да је казна отсецања носа сасвим непозната у старом словенском праву, као и готово све остале казне сакаћењем. Али одмах се намеће веза са византиским законодавством. Кривично право Еклоге (глава XVII) прописује отсецање носа у једанаест својих одредаба (чл. 23—28, 30—34) и то увек за кривична дела против морала: разне врсте блуда, родооскрвњење, прељуба, силовање кажњавају се том казном, која се примењује и на мушкарце и на жене и на девојке, као субјекте кривичних дела.⁸⁾

Ово су типичне оријенталске казне, о којима имамо података од најстаријих времена, — од Вавилона и Асирије. Већ у Хамурабијевом законнику (око 1950 г. пре Хр.) налазимо читав низ казни с осакатом: кривцу се отсече језик, уво, рука, дојка, ископају се очи, али баш нема казне отсецања носа. Прељуба жене кажњава се по Хамур. законнику смртном казном — бацањем у воду заједно са прељубником (чл. 129).

Ипак код Асираца, који су били још суровији од Вавилонца, налазимо и отсецање носа, не само као мрцварење заробљеника-непријатеља, него и као судску казну. Недавно пронађен фрагмент асирског законика (око г. 1400 пре Хр.) има доста одредаба које се тичу права женских. Ту се прељуба кажњава овако: ако је муж нашао жену *in flagranti* са прељубником, има право да обојицу убије без одговорности. Може и да обојицу доведе пред суд и да их тамо убије својом руком. Али ако хоће, може муж да *отсече нос својој жени*, а прељубника да кастрира и да унакази по лицу (чл. 15).⁹⁾

Осим тога у истом асирском законнику налазимо отсецање носа као казну за неке врсте крађе. На пр. ако је удата жена нешто украла из туђе куће, муж плаћа казну и има право да јој отсече уши; ако не плаћа, покрадени има

⁸⁾ Zachariae v. Lingenthal, *Geschichte des griechisch-römischen Rechts*, B. 1877, s. 309 f; C. A. Spulber, *L'Eclogue des Isauriens*, Cernauzi 1929, p. 67 seq.

⁹⁾ J. Jellito, *Die peinlichen Strafen im Kriegs- und Rechtswesen der Babylonier und Assyrer*. Breslau 1911, s. 55.

право да отсеке нос тој жени (чл. 5). Видимо да у асирском праву муж има потпуно право кажњавања жене смрћу, и да се отсецање носа прељубници јавља логично као замена смртне казне.¹⁰⁾

Сасвим сличну еволуцију налазимо и у мисирском праву. Досад нису пронађени никакви мисирски законици, и морамо се задовољити мршавим подацима понеких историчара. Ипак Диодор Сицилијански доноси податке баш о кажњавању неверне жене у Мисиру: у старо доба била би жена спаљивана али доцније кажњавала би се тим што се њој отсеке нос.¹¹⁾

Интересантно је да у хетејским законима, где је исто реч о прељуби, нема осакаћивања (§ 197 и 198). Муж има право да убије оба прељубника, или ако он пред краљем опрашта својој жени, онда и краљ оставља у животу свог поданика (прељубника). Заиста, морамо помислити да се аријски утицај, који се, осећа у хетејском језику, испољава и у томе што овај народ не воли казне сакаћењем.¹²⁾

Такве казне, типично оријенталске, познате су и Кинезима и Јапанцима.¹³⁾

Ове казне заснивају се на општој крволочности оријенталских народа, нарочито Асираца, који су са нарочитим задовољством мучили не само осуђенике, него и ратне заробљенике, и примењивали у рату све грозоте: отсецали су носеве, уши, усне, руке, ноге, ископавали су очи, драли кожу са живих људи, набијали на колац.¹⁴⁾ Циљ тих казни је — задовољење крвничког нагона и застрашивање: у рату застрашивање непријатеља (да се они предаду), у кривичном праву застрашивање друштва, да се кривична дела не понављају. Осим тога видимо у кривичном праву идеју грубог талиона као генезу казне с осакатом („око за око, зуб за зуб“, у Хамур. зак. чл. 196—200; исто у Мојсијевим законима), затим идеју симболичног талиона — кажњава се онај део тела који је највише згрешио (*peine expressive, anspiegelnde Strafe*).

Међутим европском праву ове су казне туђе. Не налазимо их у германском праву (са ретким изузецима), нема их ни у класичном римском праву¹⁵⁾. Званичном кривичном

¹⁰⁾ P. Koschaker, *Quellenkritische Untersuchungen zu den „altassyrischen Gesetzen“*, Leipzig, 1921, s. 39-42.

¹¹⁾ A. du Bois, *Histoire du droit criminel des peuples anciens*, Paris 1845, p. 20, позива се на Diod. Sic IV. 7

¹²⁾ G. Furlani, *Leggi d'Asia anteriore antica*, Roma 1929, p. 87; Stanislaw Estreicher, *Najstarsze kodeksy prawne swiata*, Rocznik Polskiej Akademji Umiejetności, Krak. 1932, str. 115 sl.

¹³⁾ Dareste, *Nouvelles études d'histoire de droit*, Paris 1902 p. 288 s.

¹⁴⁾ Jelitto, нав. д. passim.

¹⁵⁾ У германском праву можемо наћи неколико примера отсецања носа (у подацима Григорија Турског 8, 10, 18, 29; у lex Visig. XII, 3, 4; lex Cnut. 27; Gulading 7, за роба који краде: в. D u s a n g e, *Gloss. lat. III* 63; Grimm, *Deutsche Rechtsalterthümer*, s. 708. У капитуларију Карла Великог г. 779 прописано је отсецање носа за крадљивца у поврату; P a d e l l e t t i, *Fontes juris italic*, p. 342,

праву римске републике биле су казне с осакатом сасвим туђе. Исто и квесторском поступку, и у доба принципата, и у доба царева.

Само у доба гоњења хришћана сретамо понекад и ове казне, али то је злоупотреба појединих властодржаца и то баш под оријенталским утицајем¹⁶⁾. Тако цар Максимијан „*facere parebat quae iam dudum in Orientis partibus fecerat, nam cum clementiam... profiteretur, occidi servos Dei vetuit, deliberare iussit: itaque confessoribus effodiebantur oculi, amputabantur manus, pedes detruncabantur, nares vel auriculae desecabantur*“¹⁷⁾. Осакаћивање се схвата као ублажавање смртне казне. Јасно се види да је Максимијан у Малој Азији примењивао оно што је раније научио „*in Orientis partibus*“, у Сирији и у Мисиру.

У Јустинијановим Новелама налазимо да је отсецање руку прописано за официјала који је неправедно тражио порез (Nov. 17,8) и за писца јеретичких књига (Nov. 42,1). Ипак исти Јустинијан прописује судијама у Nov. 136,13 да буду обазриви и да не отсецају руке и ноге заједно, него да се ограниче на отсецање једног члана тела. Ово су једини случајеви осакате у Јустинијановом законодавству.

Али прође једва двеста година, и у Еклози г. 740 налазимо толико широко примењивање ових телесних казни (у 11 случајева — отсецање носа, у 1 — отсецање руке, у 1 — језика, у 1 — ископавање очију, у 1 — кастрацију). Овакво богатство оријенталских казни без сумње је знак варваризације римског права у Еклози и с правом је сматрано као доказ азијског утицаја на законодавство Исавраца.

Ипак се намеће питање: како је могао овај систем грубих казни, заснованих на принципу симболичног талиона, са циљевима одмазде и застрашивања, — да уђе у законик јеретичког цара који се сматрао за искреног хришћанина? Лав III је водио жестоку борбу за спиритуализацију хришћанства, он је прогласио своју Еклогу као законик мудрог и богобојећег цара, као зборник закона промењених у хуманијем духу (*εις τὸ φιλεῦθρωπότερον*).

Који је циљ казне по схватањима тог „првог хришћанског зборника римског права“¹⁸⁾ Ако прочитамо предговор Еклоге, видимо да је цео прожет хришћанским духом, проткан цитатима из Светог Писма. Циљ је владаочев да пасе своје стадо и да га води спасењу (*σωτηρία*); у кривичном праву „благочастиви закони“ воде кривце праведној казни, исто као

¹⁶⁾ Само у војном праву налазимо отсецање руку за пребеглице и за шпијуне. Mommsen, *Römisches Strafrecht*, s. 982-983.

¹⁷⁾ Mommsen, *ib.* 983.

¹⁸⁾ Ово је израз енглеског преводиоца и коментатора Еклоге. E. H. Freshfield, *A manual of Roman law, the Ecloga etc.* Cambridge 1926, p. XI.

и *издвајању* и *поправци* оних који имају природну склоност да врше зло (καὶ τὴν τῶν ἐπιρρεπῶς πρὸς τὸ πλημμελεῖν διακεκρμένων ἀναστολὴν καὶ διόρθωσιν). Не застрашивање, него елиминација и поправка — διόρθωσις — самих криваца, ово је узвишени циљ казне у Еклози благочастивог цара Лава. Како ипак могу томе циљу да служе жестоке, непоправљиве казне? Зар не би томе циљу боље служили затвор, прогонство, епитимије, него страшне казне које унакажују и озлојеђују кривца?

Да разумемо ово чудновато саживљавање хришћанских циљева са грубим оријенталским средствима, можемо да се послужимо једним готово непознатим закоником.

То је законик Хомерита (Химариота), једног народа из Јужне Арабије, из земље краљице Савске. Случајно је сачуван у житију св. мученика Аретаса (Ἀρεθᾶς), пуном историских података о политичким борбама тог народа почетком VI века.¹⁹⁾ Код тих Арабљана старо незнабоштво уступило је место јеврејском (после пропасти Јерусалима) и хришћанском утицају. Од доба Константина Великог почели су Химариоти да признају власт византиских царева. Око г. 523 неки Јеврејин Дунаан дочепео се власти и погубио хришћанског епископа Аретаса. Али онда је помоћу цара Јустина на престо постављен хришћанин Аврам, а за епископа доведен из Милана епископ Грегентије (Gregentius). Прва је брига њихова била, како вели житије, да се томе народу да хришћански законик; примљен на сабору, тај законик је важио вероватно до Мухамедова покрета. У томе законнику имамо чудновату мешавину хришћанских схватања, римско-византиских прописа и месних оријенталских обичаја. Утицај хришћанства осећа се у нарочитој бризи о јавном моралу, о цркви, о сиromасима, у многобројним цитатима из Св. Писма.

За нашу тему значајно је што се ту често наводе казне с осакатом, које нас у многоне потсећају на асиро-вавилонски систем. Отсецање језика, палаца, ногу, руку, ушију, жигосање усијаним гвожђем, чак спаљивање косе и браде живом човеку²⁰⁾ — ово је казнени систем Химариота. За кривична дела против морала наилазимо на оригиналне казне, засноване на симболичном талиону.

У случају да је муж ухватио жену *in flagranti*, прељубник мора да буде кастриран, а жени се отсеца лева дојка (чл. 7)

¹⁹⁾ Ово значајно житије објавио је J. Fr. Boissonade, *Anecdota graeca*, v. V, Paris 1833 (ex cod. Coisl. 255). Законик који улази у житије, остао је незапажен у науци. Само је Dareste, *Nouvelles études*, III s. (P. 1911) написао доста кратак чланак о томе споменику.

²⁰⁾ Ово је српско *смуђење*, познато из Душ. Законика. Због ове подударности покушали смо да објаснимо ту ретку српску казну утицајем вулгарног византиског права. А. Соловјев, *Себров збор*, Архив правни, XXXIV (1928), стр. 173.

Мужу који изврши браколомство, прети се исто тако кастрацијом, али ако је жена вољна да му опрости, отсећи ће му се лево уво (чл. 8).

Жени која vara свога мужа, отсећи ће се лева дојка, или ако муж хоће да јој опрости, само једно уво (чл. 9).

Овај систем не слаже се потпуно са Еклогиним, јер ту нема баш отсецања носа. Али за нас је од важности, што су те казне пропраћене мотивацијом, која нам објашњава примање тих грубих казни у законик прожет искреним хришћанским стремљењима. У члану 7, кад је реч о кажњавању прељубњика *in flagranti*, закон се позива на Христове речи: „Боље је, рече Господ, да један од удова твојих погине него ли цело тело твоје да буде бачено у пакао огњени.“²¹⁾

Ту је наведена, мало преиначена²²⁾ чувена изрека Христова из Беседе на гори (Ев. Мат. 5,29 и 30) којом прописује „ако те око (или рука) твоје саблажњава, ископај га и баци од себе.“ Ова Христова изрека направила је толики утисак на његове ученике, да је доноси и ап. Марко (Ев. Марк. 9, 43—48) готово истим речима (рука, нога, око), а ап. Матеј понављао је још једанпут на другом месту, говорећи о боравку Христову у Капернауму (Ев. Мат. 18, 8—9, опет рука, нога, око).

Христова изрека открива нам једно од најбољих основа његова учења: самоодрицање, одрицање од саблазни — ово је услов уласка у живот вечни. У томе самоодрицању човек мора бити готов на патње, на жртве — јер патња има моћ да очисти душу, да је препороди.

Моћ самоодрицања Христос је обележио снажном метафором: човек треба да буде готов да жртвује онај уд који га саблажњава, да буде изнад саблазни. Али многи су хришћани схватили ову изреку дословно: Христос је заповедао да се човек осакати ако је у опасности да греши. Отуд у житијама легенде о свецима који су мрцварили своје тело, који су се чак осакатили из љубави према Христу.²³⁾

Од овог буквалног тумачења Христових речи треба начинити још један корак, да се оправда и *казна* с осакатом. Ако је сам Господ заповедао да се човек мора осакатити ради царства небеског, ако отсецање руке или ноге јесте услов за испаштање, покајање и духовни препород, — онда и хришћанска власт, чији је задатак да води вернике спасењу,

²¹⁾ »Συμφέρεται γὰρ, φησὶν ὁ κύριος, ἵνα ἐν τῶν μελῶν σου ἀπόληται ἐντεῦθεν, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμα σου ἐκείθην ἐν γέεννῃ πυρός“.

²²⁾ Изгледа да је законодавац (еп. Грегентије) наводио Св. Писмо на памет.

²³⁾ На пр. св. Јован Посник (у Феникији) спалио је на огњу своју руку да избегне опасност од блуда. Минеја, 4 марта. уп. R. Pletnev, L. Tolstojs „Vater Sergij“ Z. slav. Phil, X (1933), 114. — Познати су добровољни ушкопљеници у хришћанству, почев од Оригена.

има права да сакати грешнике, да их тим натера на испаштање, покајање и духовно поправљање.²⁴⁾

Тај логички скок учинили су први полу-дивљи фанатички хришћани-Арабљани. Страшне казне које су они познавали од старина као наследство асиро-вавилонских традиција, добиле су сад нову боју, нову садржину, хришћанско оправдање. Циљ отсецања уда није више задовољење крвничког нагона, није ни груби талион. На прво место ступа идеја симболичког талиона. Треба да се уништи онај уд који је довео кривца у грех; то се јасно види у чл. 7 закона Химариота. Али ово уништење треба да води грешника покајању и испаштању, да га сачува од пакла; патње на овом свету предуслов су небеске награде. Баш у кривичним делима против морала (прељуба, блуд) хришћанско источно право радо се служи осакатом.

Ова транспозиција оријенталских казни у област хришћанске сотериологије објашњава нам сад, зашто се Еклога на широко послужила осакатом у бризи за поправљање кривца. Само је Еклога нешто променила систем кажњавања кривичних дела против морала. Место грубог и варварског отсецања полног уда и дојке, она се служи нешто лакшом али видљивом казном — отсецања носа. Ипак принципиелни значај је исти — симболични талион. Лепота то је она саблазан која је прељубнике (или блуднике) увела у грех. Стога треба да се блудник унакази, да се уништи лепота његовога лица. Можемо ту наћи и нијансу генералне превенције — видљиво страшно унакажење служи и осталима као предострога, и нијансу индивидуалне превенције — унакажена лепота јамчи да грешник (или грешница) неће више постати објекат блудних жудњи. Али најјачи мотив у тој казни остаје ипак ригористична хришћанска мисао. Грешник (или грешница), са отсеченим носом, неће више чинити грех, вечито ће се кајати, тиме испаштати свој злочин и заслужити живот вечни после искреног покајања.²⁵⁾

Тим излагањем дотакли смо се једнога начелног питања — о сложености циљева казне. Једна иста казна може да има

²⁴⁾ Од свих истраживача византиског права једино је Фрешфилд рекао о казнама с осакатом: „It may seem difficult to reconcile these with the humane professions of Leo III, but it must be remembered that they replaced capital punishment, and were apparently adopted through a too literal rendering of such passages in the Bible as the 29th verse of the 5th chapter of the Gospel according to St. Matthew.“ E. H. Freschfield, *Ecloga*, p. 16.

²⁵⁾ Врло лепо говори о циљу казне Ј. Колер: „Worauf es beruht dass der Gessammtorganismus der Menschheit dadurch in seinem Befinden gebessert wird, dass der einzelne Glied leidet? Die Lösung der Frage ist einfach und sicher; sie liegt in der sühnenden, reinigenden, ich möchte fast sagen, wehevollen Kraft des Schmerzes. Die grössten Religionen, und vor allen das Christentum, haben daher auch in dem Schmerze die wehevollle Erlösung gefunden, welche von aller Schuld des Daseins befreit.“ Joseph Kohler, *Das Wesen der Strafe*, Würzburg 1886, s. 6—7.

неколико циљева уједно; у зависности од епохе, од општих духовних схватања један од тих циљева може да избије на површину, док други остају као споредни²⁶). Хришћанска црква је нарочито истакла искрено покајање и поправку кривца (којег увек сматра за *грешника*) као главни циљ казне.

Са тим објашњењем лакше нам је разумети, како је византиско право потпуно примило систем кажњавања са-каћењем и сачувала га до краја царевине.

Тако на пр. Прохирон цара Василија, који је дошао у замену Еклоге (867-879), у своје кривичном праву мало се разликује од законика „безбожног иконоборца“, — кривична дела против морала опет се кажњавају у неколико случајева отсецањем носа. На пр. свака прељуба (39,45), блуд са калуђерицом (Proch. 39,62 = Ecl. 17,56), обљуба девојчице (Proch. ib. 66 и 67 = Ecl. ib. 30 и 31), брак у забрањеним степенима сродства (Pr. ib. 69 = Ecl. ib. 33-37). Тим кривичним делима Прохирон додаје још два: браколомство које удата жена учини са својим робом, и блуд који удовица учини са својим робом (Proch. ib. 43 et 44). Као што се зна, све кривичне одредбе Прохирона ушле су у Василике и важиле у начелу до пропасти Византије²⁷).

Изгледа ипак да је у животу још постојало начело да се браколомци кажњавају и смрћу. Стога се хумани цар Лав VI Филозоф нашао побуђен да изда Новелу 32 (око г. 888-896) о кажњавању жене ухваћене *in flagranti*. Цар каже да су стари закони кажњавали њено дело смрћу (он мисли ту на *Lex Julia de adulteriis* у Дигестама), али да су доцнији закони хтели примити хуманију казну, „и пошто ми увек нагињемо хуманијем мишљењу, прописујемо казну доцнијих закона (Еклоге и Прохирона) — т. ј. отсецање носа. Осим тога муж има право да задржи женин мираз; а браколомница се шаље у манастир, да тамо, благодарећи скрушености душе, покајање буде јој лакше“. Види се да цар-филозоф нарочито мисли на скрушености хришћанско покајање грешнице.

Из византиског права ове строге одредбе лако су нашле пут и у право покрштених Јужних Словена²⁸). Тако најстарија бугарска правна компилација „Закон Судни људем“ (који припада добу кнеза Бориса или цара Симеона) нарочито се брине за кривично дело против морала. Тај правни зборник кажњава на пр. отсецањем носа и 15-годишњом епи-

²⁶) Упор. Tardie, *Les transformations du droit*, p. 15-21; P. Cuche, *Traite de science et de législation pénitentiaire*, Paris 1905, p. 2-12.

²⁷) Све споменуте одредбе Прохирона ушле су у 37 главу LX књ. Василика, као продужење *legis Juliae de adulteriis* (72 Bas. LX, 37 до 80 Bas. eodem). Унете су и од Константина Арменопула у његов чувени Хексабиблон г. 1345, који је имао снагу закона у Грчкој и у румунским кнежевинама до почетка XIX века.

²⁸) Осим тога Лав Филозоф у Нов. 35 потврђује да се отмицари кажњавају отсецањем носа, батинањем и шишањем. C. A. Spulber, *Les Nouvelles de Léon le Sage*, Cernauzi 1934, p. 170 seq.

тимијом забрањен брак између кума и куме (ЗСЛ. чл. 7)²⁹). Отсецањем носа кажњава и калуђера-блудника и онога ко би извршио блуд са туђом вереницом (ЗСЛ. чл. 6 и 11)³⁰). Бугарска компилација јасно указује своје изворе: епитимије су одређене „по црквеному закону“, а отсецање носа „по закону људском“ (*lege mundana*), т. ј. по Еклози. Врло је значајна за словенска правна схватања ова чињеница: још у неколико чланова ЗСЛ. понавља кривичне диспозиције Екзоге, на пр. кажњава блуд туђом робињом, силовање девојке, обљубу малолетне девојке, али док Еклога за ова кривична дела прописује отсецање носа, ЗСЛ. мења санкцију. Види се да је словенском менталитету сакаћење било туђе: од 7 одредби у којима Еклога прописује отсецање носа, ЗСЛ. сачувао је ту казну само у три случаја, — у осталим ју је ублажио. Ипак први је корак учињен; у осталом ауторитет Еклого (преведене на словенски језик већ крајем IX века) и Прохирона морао је да постепено популарише ту казну код Јужних Словена.

Томе је много допринело увођење Прохирона у састав Светосавске Крмчије (око г. 1219). Пошто је кажњавање кривичних дела против морала спадало у делокруг цркве, утицај византиског права морао је у тој области да се појача, ако узмемо у обзир нарочито поштовање црквених власти према Номоканону³¹).

Властарева Синтагма, која се увек налази испред Душанова Законика у старим рукописима српско-византиских закона, доноси у српском преводу главне одредбе о отсецању носа, у члановима а насловом „суд царски“. Отсецањем носа кажњавају се помагачи наоружаног отмицара (СС. А-22 = *Proch.* 39, 40). Силовање девојке кажњава се губитком носа и трећег дела имовине (СС. Г — 30 = *Proch. ib.* 66).³²

Браколомници се кажњавају батинама, шишањем и отсецањем носа. После двогодишњег покајања које браколомница издржи у манастиру, муж има право да јој опрости и да је прими натраг, али може и да је отера (СС. М — 3, 4 = *Proch. ib.* 45). Ако је муж нашао жену са љубавником „въ съплетени“ (*in complexu*), може да убије љубавника али не жену (СС. М — 3, 6 = *Proch. ib.* 42).

Ове одредбе могле су да буду примењиване у Душановој царевини као „суд царски“. Али је Властар заборавио

²⁹) Иста казна отсецања носа за брак између кума и куме налази се у Еклози XVII, 25 и у Прохирону XXXIX, 63.

³⁰) Иста казна у Еклози XVII, 32 и у Прохирону XXXIX, 62 и 68.

³¹) У Светосавском преводу Прохирона казна отсецања носа спомиње се у 12 одредаба XXXIX главе: најзначајнији су чл. 45 и 64, који јасно говоре да се том казном кажњавају неверна жена и њен сукривац.

³²) У Потпуној Синтагми М. Властара налазимо и цитат из Новеле Лава Филозофа: „28 же (sic) носа отрѣзаніем прѣлюбодѣа и прѣлюбодѣицу мучить итд. (изд. ст. Новаковића), стр. 398.

да унесе поједине важеће законе у своју збирку: није унео две одредбе Прохирона о силовању (Pr. ib. 67, 68) и још две о прељуби и блуду госпође са својим робом (Pr. ib. 43 44). Баш због тога Душанов Законик г. 1349, који иначе не дефинише ни блуд ни прељубу ни кривична дела против брака, доноси две одредбе — чл. 53 и 54. У члану 53 до-нете су пооштрене мере против силовања (и отмице?) у ме-ђусталешким односима. Властелину који силује владику (вла-стелинку), прети се отсецањем носа и руку, исто као и себру који то учини према себарки.³³⁾

У чл. 54 прети се истим казнама владици (властеоској ћерци или удовици), која учини блуд са својим подаником. У ту одредбу стопљена су два члана Прохирона, нешто проме-њена у сталешком духу. Видимо да је цар Душан потпуно усвојио систем византског кажњавања кривичних дела против морала — отсецањем носа. Сад нам је јасно порекло црногор-ског обичаја. И Прохирон у саставу Крмчије, и Синтагма и Душанов Законик били су извори права у српским земљама док је трајала самосталност. Али и после пропасти Иван-бегове Зете ти зборница уживају велики углед, који се доказује њиховим преписивањем и прерађивањем.

Т. зв. Раваничка прерада Душанова законодавства (која је постала можда не у XVII, него већ у XV веку) сачувала је главне Синтагмине одредбе о кажњавању кривичних дела против морала, преневши их једним делом у сам Душанов Законик. Интересантно је ово: та прерада сачувала је претњу отсецањем носа за помагаче отмичара (и 86 ЗКЈ), за обљубу девојке (96 ДЗ Рав.), али за неверну жену каже се доста нејасно — „да примет казан и да се мучит јако блудница“, чл. 97 ДЗ.³⁴⁾ Ипак је у народни обичај дубоко ушло схва-тање да се неверна жена мора баш кажњавати отсецањем носа. Можда је томе допринела и нејасна редакција чл. 54 ДЗ. који у доцнијим прерадама гласи: „Ако ли жена блуд сатвори са својим човеком, да им се обема руке одсеку и нос да се уреже“.³⁵⁾ У тој преради где је „свој човек“ са-свим изгубио значај поданика, најлакше га је било схватити као „свога љубавника“.

Можда је и утицај Прохирона (закона градског) у саставу Крмчије био исто толико јак колико и утицај тих доцнијих прерада Душанова законодавства.³⁶⁾

³³⁾ А. Соловјев, *Законодавство*, стр. 179—185; и Т. Гара-новски, *Историја српског права у Немањинској држави*, II, Б. 1931, стр. 92.

³⁴⁾ Т. Флоринскиј, *Паматници законодавельной дѣятельности Душана*, Киѣвъ 1888, Прил. стр. 74 и 93.

³⁵⁾ Т. Флоринскиј, нав. д. Прил. стр. 40 и 79.

³⁶⁾ Нарочито од г. 1653, кад је Светосавка Крмчија, штампана у Москви, почела да долази на Балкан у много примерака. Ту се казна отсецања носа за прељубу и друга кривична дела против морала наводи у 12 одредаба „Закона Градског“ (шт. Крмчија, II, л. 164-168).

Интересантна је ипак примитивизација правних одредаба у црногорским обичајима. И византиско и Душаново законодавство прети отсецањем носа подједнако и мушкарцима и женама за кривична дела против морала; црногорски обичај ограничава ту казну само на жену. Византиски и српски закони схватили су отсецање носа као јавну казну, извршену од судских органа: црногорски обичај препушта ту казну мужу, у вези са нестанком државне и судске власти у Зети. Тиме се црногорско обичајно право бесвесно приближава своме праизвору — асировавилонским прописима, по којима је мужу допуштено да кажњава своју жену и смрћу и отсецањем носа и ушију.

У вези са том примитивизацијом правног живота у обичајном праву губи се црквено обојење — покајање као циљ казне, и на прво место ступа опет одмазда, задовољење повређеног поноса, и застрашење као циљеви казне.

Ипак нешто од хришћанских схватања остаје у томе што се ова казна ограничава само на једну врсту кривичних дела — против морала, и то не само на неверство у браку него чак и на неверство веренице. Црногорско обичајно право сачувало је ригористичко схватање византиске цркве, да је веридба исто значајна као и брак, да се неверство веренице изједначује са неверством удате жене, и да се част веренице штити исто толико као и част женина.

5

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. КАТАСТРОФА: ЕВРОПА ИДЕ У РАТ 1914. ДЕО 1.
Макс Хејстингс
Београд: Лагуна, 2014.
2. КАТАСТРОФА: 1914. – ПОЧЕТАК КРАЈА. ДЕО 2.
Макс Хејстингс
Београд: Лагуна, 2014.
3. СИСТЕМСКА ПОРОДИЧНА ПСИХОТЕРАПИЈА: ТЕОРИЈА
И ПРАКСА
Руди Далос
Нови Сад: Психополис институт, 2014.
4. МИТ О ТАЛЕНТУ: МОЋ ВЕЖБЕ
Метју Сајид
Нови Сад: Психополис институт, 2014.
5. МЕНТАЛНИ СТАВ: НОВА ПСИХОЛОГИЈА
УСПЕШНОСТИ
Керол С. Двек
Нови Сад: Психополис институт, 2014.
6. ПСИХОЛОГИКЕ СВАКОДНЕВНОГ ЖИВОТА: ПРИЛОЗИ
КОЛЕКТИВНОЈ ЕМОЦИОНАЛНОЈ ПИСМЕНОСТИ
Зоран Миливојевић
Нови Сад: Психополис институт, 2014.
7. КУЛТУРА КОНФЛИКТА: ДИНАМИКЕ ПОРЕТКА
ЉУБАВИ – УВИДИ И САЗНАЊА
Владо Илић
Београд: Лагуна, 2014.
8. ГЛАСОВИ РЕКЕ
Жаума Кабре
Београд: Лагуна, 2014.
9. ГОЗБА КНЕЗА ВЛАДИМИРА
Душица Милановић
Београд: Лагуна, 2014.
10. ГРОЗНИЦА
Ди Шулман
Београд: Лагуна, 2013.
11. ГРРРИМ
Карен Дуве
Београд: Лагуна, 2014.

12. ХЕЛГИН ДНЕВНИК: СВЕДОЧАНСТВО ЈЕДНЕ ДЕВОЈЧИЦЕ О ЖИВОТУ У КОНЦЕНТРАЦИОНОМ ЛОГОРУ
Хелга Хошек Вајс
Београд: Лагуна, 2014.
13. ХИРУРШКИ ПРЕЦИЗНО
Марк Мазети
Београд: Лагуна, 2014.
14. ХОДОЧАШЋЕ АРСЕНИЈА ЊЕГОВАНА
Борислав Пекић
Београд: Лагуна, 2014.
15. ИСТИНА О СЛУЧАЈУ ХАРИЈА КЕБЕРТА
Жоел Дикер
Београд: Лагуна, 2014.
16. ИЗДАЈА
Џејсон Метјуз
Београд: Лагуна, 2014.
17. ЈЕДАН ПО ЈЕДАН
Тони Парсонс
Београд: Лагуна, 2014.
18. ЈЕДНО ЛЕТО: АМЕРИКА 1927.
Бил Брајсон
Београд: Лагуна, 2014.
19. ЈЕДРО НАДЕ
Никола Маловић
Београд: Лагуна, 2014.
20. ЈЕСЕЊИ ПЕЈЗАЖ
Леонардо Падур
Београд: Лагуна, 2014.
21. ЈЕЗАВЕЉ
Елинор де Цонг
Београд: Лагуна, 2013.
22. КАИНОВ ОЖИЉАК
Владимир Кецмановић, Дејан Стојиљковић
Београд: Лагуна, 2014.
23. КАКО СМО ПРОПЕВАЛИ : ЈУГОСЛАВИЈА И ЊЕНА МУЗИКА
Иван Ивачковић
Београд: Лагуна, 2014.

24. КАКО УБИТИ ГОСПОДИНА ФРОЈДА
Џевад Сабљаковић
Београд: Лагуна, 2014.
25. КАКОДАЛОГИЈА: РАСТ И ПРОПАСТ СААТСНИ
ВАЛКАНСА: И ШТА ЈЕ БИЛО ПОСЛЕ
Иван Станковић
Београд: Лагуна, 2014.
26. КАТАРИНА ВЕЛИКА: ПОРТРЕТ ЈЕДНЕ ЖЕНЕ
Роберт К. Меси
Београд: Лагуна, 2013.
27. КЛУБ МЕФИСТО
Тес Геритсен
Београд: Лагуна, 2014.
28. КОРЕШПОДЕНЦИЈА: ИЗАБРАНЕ ДРАМЕ I
Борислав Пекић
Београд: Лагуна, 2014.
29. У ЕДЕНУ, НА ИСТОКУ: ИЗАБРАНЕ ДРАМЕ II
Борислав Пекић
Београд: Лагуна, 2014.
30. МАЛТЕШКИ СОКО
Дешиел Хемет
Београд: Лагуна, 2014.
31. МЕСТО У МЕЂАВИ: ПРИЧА О МИЛАНУ
МЛАДЕНОВИЋУ
Александар Жикић
Београд: Лагуна, 2014.
32. МИЛИЈАРДЕР
Иван Ивањи
Београд: Лагуна, 2014.
33. МИРИС ЛОШЕГ ДУВАНА
Душан Микља
Београд: Лагуна, 2014.
34. МРАЧНА МЕСТА
Џилијен Флин
Београд: Лагуна, 2014.
35. МУЗЕЈ НЕСВАКИДАШЊИХ БИЋА
Алис Хофман
Београд: Лагуна, 2014.

36. НА ОБАЛИ ХАЗАРСКОГ МОРА: ЛЈУБАВНА ПРИЧА ДВА ПИСЦА
Јасмина Михајловић
Београд: Лагуна, 2014.
37. НАЈБОЉЕ ОД МЕНЕ
Николас Спаркс
Београд: Лагуна, 2014.
38. НАСЛЕДНИЦИ
Вилијем Голдинг
Београд: Лагуна, 2014.
39. НЕБЕСКИ КРАДЉИВЦИ
Петер Пранге
Београд: Лагуна, 2014.
40. НЕКИ ДРУГИ ФИЛМ
Петар Јончић
Београд: Лагуна, 2014.
41. НОЋ У ШАНГАЈУ
Никол Монес
Београд: Лагуна, 2014.
42. НОЋНА СТРАЖА
Тери Прачет
Београд: Лагуна, 2014.
43. ОЧЕВИ ГРЕСИ
Џефри Арчер
Београд: Лагуна, 2014.

6

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ ЗА
ПЕРИОД ЈУН– АВГУСТ 2015. ГОДИНЕ**

1. ПРОБЛЕМ СПИНОЗА
Ирвин Јалом
Београд: Plato Books, 2012.
2. ЗЕЛЕНА КУЋА
Марио Варгас Љоса
Београд: Лагуна, 2011.
3. АПРИЛ НА ВЛАШИЋУ
Мухарем Баздуљ
Београд: Геопоетика, 2011.
4. БЕОГРАЂАНКЕ
Игор Маројевић
Београд: Лагуна, 2014.
5. ЈЕДАН ПО ЈЕДАН
Тони Парсонс
Београд: Лагуна, 2014.
6. ЛУК И ВОДА
Анте Томић
Београд: Ренде, 2014.
7. МАРИНА
Карлос Руис Сафон
Београд: Чаробна књига, 2009.
8. ВЕНЕЦИЈА: БИЛДУНГСРОМАН
Владимир Пиштало
Зрењанин: Агора, 2011.
9. ЗАТОЧЕНИК НЕБЕСА
Карлос Руис Сафон
Београд: Чаробна књига, 2012.
10. КУЋА СЕЋАЊА И ЗАБОРАВА
Филип Давид
Београд: Лагуна, 2015.

PREPORUČUJEMO

1. Momo Kapor: SENTIMENTALNI RAT I MIR MOME KAPORA: INTERVJUI / Beograd: Srpska književna zadruga, 2014.

Preuzeto sa sajta:

http://www.delfi.rs/knjige/65941_sentimentalni_rat_i_mir_mome_kapora_knjiga_delfi_knjizare.html

Novinar, slikar i pisac, Momo Kapor je prisutan u jugoslovenskoj i srpskoj javnosti pola veka. U tom razdoblju dao je mnogo intervjuja, u kojima je direktno – nežno, oštro, neočekivano, ali uvek mudro i duhovito – odgovarao na pitanja svoga doba i duha podneblja. Posle prve knjige (Sentimentalni prtljag Mome Kapora – intervjui 1970–1990) izašla je i druga knjiga intervjuja 1990–2000 godine: šta je Kapor mislio o raspadu Jugoslavije, građanskom ratu u Hrvatskoj i Bosni, agresiji na Srbiju i Crnu Goru – o političkim, kulturnim, umetničkim, večnim i svakodnevnim pitanjima. Novi prilog za biografiju i poetiku velike beogradske legende.

POLITIKA

Preuzeto sa sajta:

<http://www.politika.rs/rubrike/kultura-i-zabava/Mudrost-i-duhovitost-Mome-Kapora.lt.html>

Mudrost i duhovitost Mome Kapora

Drugu knjigu intervjuja objavili „Srpska književna zadruga” i Zadužbina „Momčilo Momo Kapor”

Prva knjiga intervjuja Mome Kapora (1937–2010), pisca i slikara, pod naslovom „Sentimentalni prtljag Mome Kapora”, u kojoj su razgovori od 1970. do 1990, objavljena je 2013. „Srpska književna zadruga” i Zadužbina „Momčilo Momo Kapor” upravo su objavili drugu knjigu intervjuja „Sentimentalni rat i mir Mome Kapora” (1991–2000), koju su priredili Ljiljana Kapor i Dragan Lakićević. O knjizi su govorili Ljiljana Habjanović Đurović i Mišo Vujović, a odlomke iz knjige kazivao je Srba Milin.

U poslednjoj deceniji 20. veka raspala se Jugoslavija, izbili građanski ratovi, bombardovana Srbija. Najpopularniji pisac – poreklom iz Hercegovine, rođen u Sarajevu, Beogradanin, autor zagrebačkog „Znanja” – mora da se opredeli. O svojim opredeljenjima, ističu priređivači, on odgovara u mnogim intervjuima od 1991. do 2000. godine. Kao da samo to – stavljanje na srpsku stranu, obilazak ratom zahvaćenih krajeva, prijateljstvo sa predsednikom Republike Srpske dr

Radovanom Karadžićem – zanima novinare novina i časopisa. Građanski Beograd, mondijalisti, anacionalni krugovi, ne mogu da veruju... Kapor na sva ta pitanja odgovara, ponavlja, proširuje, tumači rat. Ali, ne samo to. Odgovara Kapor i na druga pitanja svog doba, društva, kulture, književnosti. Govori o svojim novim knjigama, o pisanju, slikanju. Pred čitaocima su svedočanstva o deceniji u kojoj se menjaju i pisac, i društveni poredak. Mudrost i duhovitost, iskustvo i odgovornost, zrače iz odgovora koji čine prilog poznavanju vremena i lika Mome Kapora.

Ljiljana Habjanović Đurović, kao novinar „Duge”, s Kaporom je pravila razgovor 1991. godine. U jednom od odgovora, Kapor kaže: „Strašno volim Dobricu Ćosića. Volim ga na neki čudan način, kao jednog dobrog čoveka. Naime, ja sam istraživao, i strašno me je zanimalo period te ideološke strahovlade, vreme Đilasa, Radovana Zogovića, Bore Drenovca, Branka Šotre, Kuna, ljudi koji su masakrirali srpsku kulturu, ljudi koji su dolazili na otvaranje izložbe u kožnim mantilima, s pištoljima, skidali slike. Moji profesori, pripadnici stare slikarske škole između dva rata, vaspitani u Parizu, Minhenu i Krakovu, imali su do smrti traume od njihovog siledžijstva...”

U razgovoru s Mišom Vujovićem, koji je objavljen u „Glasu Crnogorca” (2000), Kapor govori o ratu u Bosni: „Rat u Bosni je počeo bacanjem i uništavanjem biste Branka Ćopića u Bosanskoj Krupi, zatim je u Višegradu neki Murat Šabanović, ili Šaban Muratović, ili kako se već zove taj čovek, koji se hvali ovih dana po novinama, polomio obelisk Ive Andrića i bacio ga u Drinu. Taj obelisk je pravio hrvatski vajar. U Mostaru je uništena kuća Vladimira Ćorovića, u kojoj je bio muzej Alekse Šantića. Ivan Aralica, hrvatski pisac, dolazi zajedno sa svojim predsednikom i vođom, Franjom Tuđmanom, u osvojeni Knin koji se još dimi od požara i razaranja. On je pisac istorijskih romana, imali smo istog izdavača. A onda traži da ga odvedu u selo Polača, rodno mesto pisca 'Golubnjače', Jovana Radulovića, i tu naređuje da mu se iznesu sve knjige koje su pripadale Raduloviću, i spaljuje ih pred kućom, koja je, takođe, spaljena. Mislím da je to najvažniji, poslednji tom Aralićinih sabranih dela.”

U pripremi je i treća knjiga, koja će obuhvatiti razgovore od 2000. do 2010.

Z. Radisavljević

2. Mira Radojević: SRBIJA U VELIKOM RATU 1914–1918: kratka istorija / Beograd: Srpska književna zadruga, 2014.

Preuzeto sa sajta:

http://www.srpskajnizevnazadruga.com/product_info.php?manufacturers_id=&products_id=847

Izdavač Istorije srpskog naroda u 10 tomova, Srpska književna zadruga, zajedno sa Beogradskim forumom za svet ravnopravnih, objavljuje novu naučnu sintezu o ulozi i mestu Srbije i srpskog naroda u Prvom svetskom ratu. Napisali su je

odabrani profesori istorije sa Filozofskog fakulteta u Beogradu – doc. dr Mira Radojević i akademik Ljubodrag Dimić. Recenzenti dela su takođe profesori univerziteta – akademik Mihailo Vojvodić i doc. dr Miloš Ković. S novim naučnim saznanjima, autori ove studije, sameravaju i dostignuća srpske i svetske historiografije. To čine naučnim sredstvima, ali pišu čitkim i razumljivim stilom za širu čitalačku publiku. Knjiga koja se naučnim istinama suprotstavlja političkim revizijama istorije, naročito u ulozi Srbije u ovom razdoblju.

3. Miloš Blagojević: SRPSKA DRŽAVNOST U SREDNJEM VEKU / Beograd: Srpska književna zadruga, 2011.

Preuzeto sa sajta:

http://www.srpskajnizevnazadruga.com/product_info.php?manufacturers_id=&products_id=775

Akademik Miloš Blagojević (1930), jedan od autora Zadrugine Istorije srpskog naroda u 10 tomova, poznat je po mnogim istorijskim radovima i sintezama, a najveći deo istorijskih istraživanja posvetio je srednjovekovnom razdoblju srpske prošlosti.

Kruna tog plodnog rada, na najvišem naučnom nivou, jeste ova knjiga u Kolu SKZ. U njoj se nalaze najvažnija poglavlja: Prve srpske države, Srpska državnost u Duklji, Raškoj i Bosni, Ideološka osnova srpske državnosti, Višenacionalna država, Obnavljanje nacionalne države...

Kao na dlanu, u ovoj studiji na preko 400 strana vidi se srednjovekovni svet – sa naučno utvrđenim podacima, izvorima, otkrićima.

Knjiga profesora Blagojevića sadrži niz istorijskih karata u koloru, a instruktivan predgovor, prema koncepciji Kola, napisao je akademik Ljubomir Maksimović.

4. Miroslava Mirković: ISTORIJA RIMSKE DRŽAVE: od Romula, 753. godine pre Hrista, do smrti Kostantina, 337. godine nove ere / Beograd: Službeni glasnik, 2014.

Preuzeto sa sajta: <http://www.slglasnik.com/библиотека-саборник/историја-римске-државе>

„Tekst ovog izdanja u osnovi je preuzet iz moje tri knjige: Rimska država pod kraljevima i u doba Republike (2002), Rimska država u doba principata i dominata (2003) i Dioklecijan (2014). Dopunjen je i izmenjen gde je to bilo neophodno. Dodati su portreti glavnih ličnosti i istorijsko-geografske karte koje prate zbivanja u Rimskoj državi, prikazuju stanje u pojedinim epohama, državne granice i administrativnu podelu. Bibliografija je dopunjena. Knjiga je namenjena

prvenstveno studentima Istorije i Arheologije koji su prinuđeni da koriste danas zastareli udžbenik iz pedesetih godina prošlog veka, ali i laicima koje interesuje istorija Rimske države.“

Miroslava Mirković (iz Predgovora knjige)